

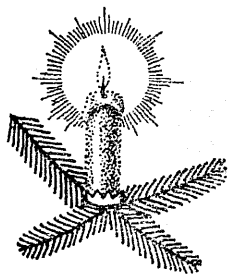
Rahvanäitelava

Praktiline väketeatrite häälekandja
Teine aastakäik

Nr. 9-10

Ilmub käesoleval aastal 10 numbrit. Aastakäigu ettetellimushind Kr. 6. Välismaale Kr. 8.50. — Toimetuse ja talituse: Tallinn, Vene tän. 6, Tavet Mutsu Teatrikirjastusäris, tel. 445-94. Posti jook. arve! 58

1932

*Rõõmsaid jõulupühi ja
õnneküllast uut aastat!*

„Rahvanäitelava“ toimetuse.

Aastavahetusel

Lavainimeste töö on aateline töö. Ta nõuab meilt palju, annab aga vaid sisemise rahuldustunde. Aga tihti ei anna ta meile sedagi, kui oleme pettunud tehtud töö tulemustest ja tagajärgedest.

Kas pole meil möödunudki aastal olnud selliseid pettumuse ja tühjusetunde momente, kus lõime käega ja ohkasime: „milleks end küll ilmaaegu vaevata sellise tühja tööga!“ Aga eks me mõni päev hiljem haarand jälle uue tahtega selle „tühise“ töö järgi ja sikutand teistele kaasa?!

Aastavahetusel on paras hetk mõtiskella möödunud ja tulevases tööst. Siis mõtleme muidugi ka endi teatritööle, kõigile neile raskusile, mis seotud sellega ja võib olla arvame koguni hetke, et oleks paras aeg hoida kõrvale. Ma mõtlen — see on vaid kiusatuse hetk. Sellisest hetkest peaksime saama võitu väga kindla tahtega. Peame pidama meeles seda, et see „tühine töö“, mida teeme seltskonna huvides, on inimese vaimlise mina avaldis ja ilma selleta jääks kangu

ka tegelik mina. Ka hing nõuab oma osa elult. Ja kuhu saame mujale rakendada selle alati ja nuneva ja rahutu hinge otsingud, kui just sellesse töösse, mida kannab armastus ja aatelisus. Me peame selle paigutama õilsale tööle. Me peame selle tooma ka lavale, kuna näidend on osa tegelikust elust, on elupilt. Vaadake, kuidas me laval ja saalis nutame ja naerame teiste inimeste elunähteid. Aga me ei tulegi sellele, et me sääli nutame ja naerame iseeneste üle. Ja see kontrast just rahustab meie tegeliku elu puretud närve ja haiglast hinge ning sellest kõigest leiame kõigile eksiarvamistele vaatamata tõeliku rahuldustunde.

Ma mõtlen — me ei tohiks olla tüdind aastavahetusel. Kui juhtus ebaõnnestumisi ja väärnähteid, siis peaksime need unustama, andestama enestele ja teistele. Meie, lavainimesed, peaksime endi aatelises töös võtma aluseks väikese skoudi põhimõtte: „tahaksin homse päeva elada kasulikumalt kui tänase“.

Pear Luide.

Väikelava reshiiküsimus

B. Kangerman

(Lõpp.)

III

Tehtud reshii annab näitejuht näitlejaile edasi aransheerimis-proovil. Kuid enim seda proovi peab näitejuht korraldama üldloengu lavastatavast näidendist üldse. See loeng on väga tähtis, kuna ta peab sisaldama endas üldtarvilikke andmeid: 1) märkeid selle teose autorist, 2) mida autor on oleva näidendiga tahtnud öelda ja kirjutada, 3) mis on selle näidendi päämotiiviks, 4) milline on selle näidendi lavaline iseioom (tempo, meeleolu jne.) 5) üksikute tegelaste iseloomustus, 6) näiteid tüüpide kehastamiseks jne. jne.

Erilise tähtsuse omavad viimased 2 küsimust. On väga tähtis, et näitetrupp ühiselt arutaks läbi tüübid ja nende iseloomu. Ühisel arutlemisel on vooruseks see, et tuldakse tihti ülihuvitavaile mõtteile ja neist huvitavaist mõtteist võib suure kasu edespäidiseks tööks saada iga osa mängija kui ka näitejuht. Teiseks vooruseks õpib iga näitleja tükki tundma ja saab selle tagajärjel järgmisel proovil kohe anduda tööle.

Samal ajal on näitejuhil-lavastajal paras aeg anda sissejuhatuseks selgitusi oma reshii-tööst. Kõigepäält lavaplaani täieliku sisustusega, annab seletusi dekoratsioonide, mööbli, käikude ja valgustuse kohta. Lavaplaani loomulikult iga näitleja joonistab endale ära, kui see pole mitte eriti lihtne.

Kui näitejuht tekstis on teind kärpeid või juurekirjutusi, siis on tal paras juhus neid näitlejaile edasi anda. Nõnda ta siis lasebki kõigil näitlejail teha tekstiraamatuisse vastavad lisandused või muuted.

On need vajalikud andmed osalistele edasi antud, võibki ootama jääda aransheerimis-proovi. Peab ütlemata, et aransheerimise proov on üks tähtsamaid proove näidendi kätteõppimisel. Siin saab alus pandud tööle, millest edespäidiste proovidega arendatakse ja lihvitakse. Seepärast nõudku näitejuht osalisilt sel proovil eriti suurt tähelepanu ja distsipliini. Tegelaste puudumine sellelt harjutuselt on täiesti lubamatu, kuna näitejuht puuduva tegelase osa järgmisel korral uuesti peab aransheerima.

Aransheerimise proovil säätakse lava ülesse võimalusi mööda. Igatahes — kõik lavaesemed peaksid oma asukohal olema. Näitejuht annab nüüd teksti järjekorras igale näitlejale tema käigu ja mängu ning selle märgib näitleja oma raamatusse. (Kindlasti hariliku sõepüüatsiga, kergelt, et hiljem saaks puhastada.) Aga mitte üksi märkuste tegemises ei seisa selle harjutuse töö, vaid, loomulikult, iga vastava märkusele vastab ka käik. Nii saavad näitejuht kui ka näitleja sel õhtul tegelikult esimest korda näidendit näha laval.

Peab siinkohal nentima, et näitlejad

tihti hooletud on näitejuhi reshiimärkuste vastu. Neid ei märgita ülesse, vaid pütatakse „pidada meeles“ ja teiseks arvatakse: „küll näitejuht tuleval korral meeletuleb, tal see ju kõik ülesse märgitud“.

Tegelane, kes selliselt toimib, pole hää näitleja. Igatahes puudub tal armastus töö vastu ja kui see puudub, siis ei saa ka tulemused olla kuigi tagajärjekad.

Näitejuht peab nõudma, et kõik reshiimärkused ülesse tähendatakse ja et nende järele täpselt tööd tehakse. Ja näitleja ülesandeks on: veel enne tekstiõppimist õppida käigud pähe. On vana tõde, et veidigi asjatundjale silmale etenduse ajal kohe näha on, kas näitejuht oma töö hoolega on teind või ei. Ja üks viga sellest hooletusest torakab laval eriti

silma: juhuslikult ja ilma distsipliinita tehtud käik ja liigutus.

Iga näitleja peaks näitejuhi poolt antud tööd tegema austamisavaldusena tema vastu, kuna näitejuhi töö ju tegelikult on väga tänamatu. Näitlejale tasuks on publiku kriitika, aplaus, aga lavastaja unustatakse alati. Tema töö jääb kõige muu varju.

Õeldakse küll, et näitleja mängis hästi, aga kunagi ei õelda: lavastaja oli oma töö hästi teind. (Seda õeldakse vast suurteatris ainult!) Seepärast oleks näitejuhi-lavastaja meelsamaks tasuks —

näitlejate hoolas suhtumine tema korraldustesse.

Päale aransheerimisproovi algab n.ö. viimistlemisetöö, milline kestub etendusepäevani. See on muidugi sisemine töö, siin erilisi näpunäiteid anda ei saa, kuna see ju täiesti sõltub näitejuhi osavusest ja oskusest ning näitleja võimest.

Lõpeks tahaksin veel mainida üht — näitejuhireshishööri töö pole kerge. Seda ärgu keegi võtku sellisena. Kuid üksnes õperamatu järele seda osavust omada ei saa, — seks läheb vaja ka jumalast loodud lava närvi,

millele siis seltsima peaks kindel tahe, mis alati ja igas asjas võidab. Meil on palju väikelavu ja sama palju näitejuhte, kuid kas on palju neid, kes võiksid õelda — „teen oma näitejuhi töö nii, nagu seda tegema peab“?

Väikelava reshiiksimusele peaks pandama ikka rohkem ja rohkem rõhku!

Milvi Laid

Nimiosas — Traviatas

Illustrats. väljavõte Tofferi käsiraamatust „Maskjumestus õpetus“

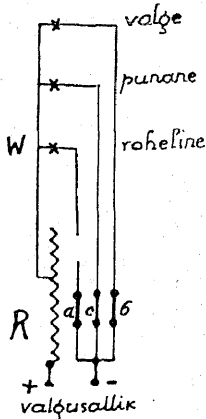
Praktilise väikelava tüüp

1. Valgustussüsteem.

Lavadel tuntakse muidugi kõige rohkem elektrivalgustust, kuid samuti ka gaasi, petroleumi j. t. valguseid. Et aga elekter neist praktilisem ja täiuslikum, kõneleme kõigepeält sellest ja lõpuks tuleme teiste valgustusabinõude juure.

Lavadel, nagu teada, tarvitatakse valgustamiseks tavalikult viit värvi, nimelt: valget, punast, kollast, rohelist ja sinist. Kuid on tarvilusel ka vähem lampe, kuna need samuti oma otstarbe täidavad ja sel juhul kõneldakse siis kas kahe, kolme või nelja lambi süsteemist. Kõige sobivam on kolmelambisüsteem, kuna see laseb aimata kõiki valgustuseffekte.

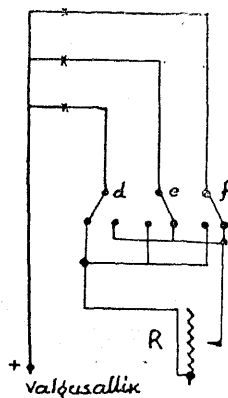
Kolmelambisüsteemis, nagu juba nimigi näitab, tarvitatakse kolme lambikruppi erinevais värves: valget, punast, rohelist või sinist. Igal lambikrupil on oma vooluring (joonis nr. 1), seega ka oma voolukat-

Joonis nr. 1

kestaja (a, b ja c). Voolujuhe V on kõikidel lambivooluringidel ühine. Et lampide valgustustugevust muuta, on ühisel voolujuhemel (käesoleval juhul anoodjuhemel) reostaat R , millest kuuleme veel edaspidi. Valguse vähendamine või suurendamine on siin lihtne, sest voolu katkestamine mõjub ühesuguselt kõikidele lampidele.

Joonis nr. 2 näitab aga teistsugust moo-

Joonis nr. 2.

dust, milline võimaluse annab igat lambikruppi iseseisvalt kasutada. Reostaat R on siin katood-juheme juures ja on eriliselt, nagu näha jooniselt, katkestajatega d , c ja f ühendatud. Selle mooduse juures ei mõju ühe lambikrupi katkestamine teistesse või ümberpöörduvalt.

Lavavalgustuse juures eraldame: rampi-, soffitede- ja külvalgustuse.

Kõikide valgustuskehade juures peame arvestama seda, et ikka nende kõige enam valgustatud külge esile pääseks. Elektrilampide juures on näiteks väga mitut seltsi valguse kiirgamisi. Harilikudel hõõglampidel (sõetraat-lambid ja metalltraat-lambid) sünnib valguse suurim kiirgamine külgedelt, gaaslampidelt aga otsast. Rampe- ja soffite-lambid peaksid nõnda siis lebama: hõõglampidel paraleelselt lavale. Gaaslampid rambis horisontaalselt, soffitidel rippuvalt. Kõrvalvalgustuse juures hõõglampid horisontaalselt üksteise pääl, gaaslampid vertikaalselt üksteise pääl.

2. Lavavalgustamis-kehad.

a) Rampivalgustus (altvalgustus).

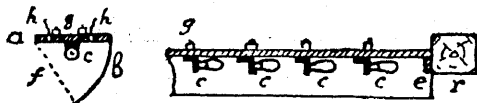
Ülesandeks valgustada lavastseeni eest alt. Et mitte sõltuda protseeniumitist,

on rampivalgustus viidud tavalikult lavast väljapoole. Rampile on antud poolsõõri tavaline kuju, kuna sellisena valgustus kõige enam mõjule pääseb. Igasuguste õnnetuste ja ootamatuste vältimiseks on rampilambid harilikult kaetud traatvõrguga.

Rampilambid moodustavad kaks tiiba, üks ühel, teine teisel pool etteüleja kasti. Oleks soovitatav, et mõlemad tiivad erikatkestaja omaksid, selline moodus on vajalik efektide läbiviimisel. Ütleme näiteks — näidendis, s. t. laval on õõ. Parem pool laual, põleb lamp. Pole kuigi kena, kui kogu ramp on valgustatud. Erikatkestajal aga kustutame vasaku rambi, jättes põlema vaid parema, s. t. poole, kus laval põleb lamp. Selliseid olukordi leidub palju ja neist kõneleme edespidi. Rampi lampide kaugus üksteisest võiks olla umbes 60 sm.

b) Soffite valgustus (ülaltvalgustus).

Ülesandeks valgustada tegelasi ülalt. Neid peaks olema vähemalt 3: ees, keskel ja tagaseina vastas. Soffitevalgustuskeha (joonis nr. 3) koosneb puulatist (a), umbes

Joonis nr. 3

4 sm. jäme, 7 sm. lai, milline latt ulatub pikkuselt üle lava. Lati ühele servale, nagu näha jooniselt, on kinnitatud kumerdatud plekk (b), lati-allküljel asuvad elektripirnide pesad (c), lambid (e). Elektrijuhemed lähevad läbi laua lambipesadesse (g), muidugi portsellaanõõneid (h) mööda, nagu seda nõuab määrus. Kogu see ehitus tugineb lavaraamistikul (r) väikesel tugiklotsikesel (e). Lambid peavad traatvõrguga (f) kaetud olema.

Kui soffitevalgustuseks valitakse kolmelambisüsteem, võiks ringvoolu ja katkestajad säada joonis nr. 2. kohaselt, kuid loomulikult muidugi mitte igale valgustuskehale erilist, vaid kõigile ühine. Igatahes:

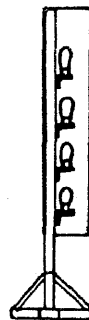
ühisele soffitevalgustusele peab olema ühine pea-katkestaja.

c) Külgvalgustus.

Ülesandeks — valgustada tegelasi kõrvalt. Neid peaks vähemalt olema 2 valgustuskeha. Üks ühel pool, teine teisel pool, prostseeniumi taga. Külgvalgustuskeha on ehitatud samasuguselt nagu soffitevalgustuskeha, vahe on vaid selles, et ta asetub vertikaalseisandis. Et teda sageli nõudmiste järele siia-sinna peab ümber paigutama, on ta konstrueeritud liikuvaks. (Joonis nr. 4.)

d) Lisavalgustus.

Lisavalgustuse all tuleb mõista üksikuid valgustuskehi, mida soovi ja vajaduse järele laval siia-sinna võime liigutada ja paigutada. Näiteks meil on tarvis valgustada mõnd lisakulissi, akna tagust puud, üksikut eset, tegelast, aknast sisse paistvat kuma jne. jne. Neiks lisavalgustuskehiks võivad olla mitmesugused tugeva- ja nõrgavalgusega elektripirnid, proshektorid jne. jne. Voolusaavad nad seinakontaktist, milliseid laval, mis tahab olla praktiline, siin-sää! peaks leiduma.

Joonis nr. 4

e) Vägulambid.

Neid vajame, nagu näitab nimetuski, välgu järelaimamiseks. Need on tavalised elektri-hõõglambid, 30—100 küünlalised. Ühenduse saavad nad seinakontaktist ja asukoha määrab neile vajadus. Nende kiire põlemine ja kustumine annab lavale hetkelise valgustusesähvatus, mida võikski pidada välgueffektiks.

Kõrvalruumide valgustus.

Loomulikult tuleb lava valgustussisse-
sääde juures selle säädeldise alla tuua ka kõrvalruumide lambid, kuna need kõik ühiselt valgusmeisteri valdamisel peavad seisma.

2. Petrooleumivalgustusest.

Suurem osa meie väikelavu tarvitab peasjalikult just petrooleumivalgustust. Muidugi

on selle valgusega väga raske luua mitmesuguseid valguseffekte. Seepärast maalavad jätavad, kus see veidigi võimalik, igasugused valguseffektid hoopis ära. Et mängu kunstiline tase selle all kannatab, on väga loomulik.

Igatahes hää tahte juures laseb ka meile lihtne petrooleumivalgus effekte luua.

tõmbame riba ühe ruudu võrra vasakule, kuuvalguse andmiseks jälle ühe ruudu vasakule jne.

Et valguse jõudu kokku hoida, peame lambi ümbritsema plekkseintega, s. t. umbes nagu laterna. Seejuures siis esimene värviline külg on edasi-tagasi lükatav. Soovitav oleks muidugi, et need seinad

A. Adsoni „Iluduskuninganna“ „Estonia“ teatris.

Stseen 1. vaatusest: kingseppmeister Mägraken — P. Pinna, Ellen, ta tütar — M. Niilus-Parikas ja Ossi Pura, kingsepa õpipoiss — H. Laur.

Värvide vahetamine, s. t. muutmine, on petrooleumi lambi juures võimalik ainult värvilise siidipaberi või želatiini etteltükamisel. Seks lõikame plekiribadest välja neljanurksed, vähemalt 12 sm. laiused ruudud, millised siis vastava paberiga katame. Neid plekiribu on vaja igale lambile üks ja nad peavad igaüks omama viis tühja ruutu: 1. must (väljalõikamata), 2. punane, 3. valge (tühi), 4. must (väljalõikamata), 5. roheline. Harilikult seisab tühi koht, s. t. nr. 3 lambi ees. Õõ efekti loomiseks

oleksid heledast läikivast plekist, mis valgusekiiri reflekteeriks.

Plekikuju võiks olla selline, nagu näeme jooniselt nr 5.

Joonis nr. 5.

Loomulikult tahab petrooleumi valgustus lavameistrilt osavust, ja leidlikkust ka rohkem vaeva kui elekter. Kuid teotseda, nagu nägime, ta lubab.

Väljavõte Vold. Tofferi käsiraamatust „Maskjumestus-õpetus“

Suu, huuled

Suu saab veidi punasemaks tehtud, milleks eriti on sobiv punane huulepulk ehk garnituur-puna. See annab väga puhta ja ilmeka värvi.

Huuli värvida ei tohi liialt, kuna paks punane annab suule liig suure kuju.

Kõrvad

Kõrvad vajavad samuti minkimisel erilist tähelepanu. Siin maksab sama säädus, mis muudegi näoosade juures: hele teeb suureks, punakas sellevastu väikeseks. Et kõrvadest ilusaiks loetakse väikesed, siis muidugi olgu minkijal hool kõrvu väikestena kujutada, eriti kõrvallestu. Selleks sobivam mink on kuivpunane.

Suured, laiali hoiduvad kõrvad on tarvitatavad koomilisis osis.

Fauni ja kuradikõrvadel on ülemised kõrvanurgad pikendatud. Seda saame ninakiti juurelisamisel, või jälle riidest ehk paberist tarvilikus suuruses lõigatud tükidest külge kleebituna.

Tahaks siinkohal mõne sõnaga peatuda ka haava kujutamisel.

Haavu kujutatakse mitmel teel. Üks meetod — mis kõige lihtsam ja kiirem: pannakse kaks kitsast plaastririba risti

üksteise pääle näole. See peab kujutama haava, mis plaastrilõikega kaetud.

Teine moodus on minkimine. Tõmmatakse helepunasega vajalises pikkuses kitsas haavakriips ja piiratakse see nõrgalt tumepunašega.

Foto Jurich

Arnold Visman

Fr. Schuberti osas — „Kolme neitsi majas“.

Kui haav peab olema värkse ja hästi esiletükkiv, võetakse appi ninakitt. Selleks pannakse õhukene kititükk ovaalses vormis vajalikku kohta. Keskelt tehakse kitt sügavamaks, lohku. Kiti ülemine serv mingitakse, kui haava äär, tumepunašega, sügavam koht helepunasega. Kui tahetakse näidata allatilkuvat verd, te-

hakse verejäljed nahale alul helepunasega, hiljem, et näidata tardund verd, tumepunasega.

Kõige selle juures peab haava kujundamisel alati pidama silmas haava õiget asukohta, s. t. haav peaks ikka olema sääli kohas ja selles suunas, kuidas hoop või löök võis sattuda.

Hambad

Hammaste suust äratemine sünnib järgmiselt: enne hammas hoolega kuivatada, siis kleepainega üle teha ja ära kuivada lasta; musta mingiga määrada, lõpuks veel kord kleepainega üle teha, et must mink suud ei määraks ja siis täiesti ära kuivada lasta.

Nii võib — lava jaoks — igat hammast suust ära hävitada. Kuldhambaid harilikkude hammastega ühte värvi teha võib samal kombel, kuid musta mingi asemel valget minki tarvitades. Seda tehtud tööd võib kergesti ära pühkida piirituse ehk bensiiniga.

Kõhnad näod, mis peavad näima prisked ja tugevad

Kui tegemist on tõsiasjaga, et kõhna nagu nooruslikult täiuslikuks ja priskemaks tuleb muuta, siis peame juba otsima sobivamaid meetode. Lihtsa ülepüüdamisega pole siin midagi teha,

sest sissevajund, lohkund põskedele selt-sivad enamalt jaolt ka sügavad ringid silmade all, millised pea alati omavad kollaka või sinise värvingu. Kõik, mis on alla vajund, peame välja tõstma ja välja töötama. See on võimalik heledate minkidega.

Meie tarvitame nõnda siis heledaid minke ja võtame roosa ihuvärvi. Selle mingi laotame sügavatesse silmaringidesse ja ka lohkund põskedele — õige ohtras paksuses. Paralleelselt sellele peame näo kõrgemaid kohti madalamaks muutma. See käib peajasjalikult põsekondi ja ka nina kohta, kui see eriti suur on. Seda kõrgete kohtade tagasitõmbamist, saame kuiv-punase või -kollaka mingi lisamisega. Põsepuna võib jääda ainult kõrgemale põsenukile. Loomulikult peab selle sääli hoolikalt laiali ajama, et teravaid piirjooni ei jääks.

Kui lõug eriti esile kipub, siis saab sellest „mittenooruslikust“ nähtest samuti üle, nagu põskede ja silmade juures, kus esile kippuva osa tumeda mingiga tegime tagasihoidlikuks, allalangend osa aga heledaga tõstsiime muust osast välja.

Üldiselt peaksime märkima seda, et kõhn nagu üldjoontes heledaid toone vajab, olgu see siis mingi või puudri suhtes. Ja seda isegi siis, kui nagu üldjoontes peaks kujutama tumedat, brünetti.

Uudistükk rahvuspühiks!

B. KANGERMAN

Vaikne kena kohakene

(Sirgusauna Mareti õnn)

Rahvatükk lauludega 2 vaatuses

Tegelased

Maret, saunanaine Sirgusaunas.
 Jaan (Jaanus), ta poeg päälinnast.
 Reesi, linnaneiu.
 Andres, Sirgu talu peremees.
 Laine, ta tütar.
 Mati, Sirgu totakas karjapoiss.
 Külapoisse ja tüdrukuid.

Aeg: Jaanilaupäeva õhtu.

Lava: Mõlemis vaatuses Sirgusauna õu.

Saateks

Meie elu tänapäev on külm ja raske. Meil on nii palju elumuresid, et harva oma silmist võltsimatut, rõõmsat naeratust märkame. Ja näib, nagu oleks selle järele kohastund ka me süda: on tahe igat olukorda vaid ironiseerida, naeru-vääristada ja olla hoolimatu kõige vastu.

Aga kusagil südamaal, kaugel maasopis elab kindlasti veel südamate soojust, tahet ja elurõõmu. Sinna pole veel jõudnud meiepäeva moodsat virisemist, jonni ja tahtelagedust. Lokkavate viljaväljade keskel, vahel suuri kasesalusid asub see vaikne kena kohakene.

Kui meid sinna ei saa viia meie tegelik elu, siis teeb seda igatsus, mälestus, mõte. Ja selleks ongi toodud pildikene südamlikku elu Sirgusaunast, Sirgujõe kõrgelt kaldalt.

Väljavõte näidendi algusest

Vaikne kena kohakene,
 kõige kallim surmani,
 minu isamajakene,
 minu meeles alati!

Sirgusauna õu.

Tagaplaanil mannetu saunaesikülge ukse ja aknaga. Akna all väikene laud mis kõrvalt piiratud lillepöösastega. Lihtne pink. Sauna takka paistab suvist sinitaevast pöldude viiruga. Vasakul, kõrval, üks saleda tüveline valge leinakask, tagapool värvikirevaid pöösaid.

Heleda päikesepaistega jaanilaupäev, pöösaste ja puude sügavad varjud meelitavad, õu oma lihtsuse ja puhtusega süvendab kodust, südamlikkuse tunnet.

Eesriide kerkides lava tühi. Külüst kostub tasast harmooniat. Praegu on käsil motiiv „Vaikne kena kohakene“.

Mati (totakailmeline külapoiss, poolnäruseis riideis, tuleb vasakult. Ametis millegi otsimisega põuest, taskuist). Oi Mati, Mati, Sirgu Karja Mati! Otsi aga ülesse Mati Sirgu Mari kirjake. (Võtab kuue seljast, sorib taskuis.) Näed, et ei ole. Mati tuli kole kiiresti, lendas nagu varblane üle ojapurde, kiri kukkus tirlupsti taskust välja ja katoova. (Tõmbab püksitasku tagurpidi, selles on suured augud.) Ai, Mati, augud sul taga nagu Otsa Kärdi püksitagumikul! Ja vaata, kui Andres nüüd võtab su kootipidi kaenlasse, sa sindrima Mati. Ega ta igakord anna sulle valget ümargust raha kui kiri tuleb, ei anna, Mati! (On otsind kõik taskud läbi, seisab nõutult.) Ei ole rinnataskus, ei ole vestitaskus, ei ole püksitaskus, ei ole kuskil taskus ja rohkem Matil ei olegi taske. Ei, Mati läheb tagasi, ehk kiri kukkus maha. (Pöördub minekule.)

Maret (on tulnud saunast). Ui-jah, Sirgu Mati!

Mati (ehmub, sülgab). Ptüi, ptüi, ptüi! Kolm korda! Ärgu sellest ehmatuses tulgu villi Matile kuskile kohta, nagu ükskord tuli Matile vill

varba pääle, just konnasilma kõrvale. Aga nüüd Mati ehmatas.

M a r e t. Mis ta siis nõnna ehmatas?

M a t i. Kuda?

M a r e t. Mis selle Mati siis nii sülitama pani?

M a t i. Mati sülitab alati, kui ta ehmatas. Ja ehmatas alati, kui ta sülitab — ee — ei, siis kui keegi järsku tuleb. Aga ega sülitamine igakord ei aitagi. Vistriku Juss ütles, et kui Mati enne saaks sülitada kui ehmatas, et siis ei oleks häda kedagi.

M a r e t (paneab põlle nõõrile kuivama). Kuidas Mati siis sauna juure sattus?

M a t i. Kuda?

M a r e t. Kas peremees su Sirgusauna juure saatis?

M a t i. Ah mind või? Saatis küll. Tõin sulle kirja.

M a r e t (elustub). Kirja? — Jaanilt või? (Läheneb.)

M a t i. Ega ma seda tea ütelda ühti. Ja mul on hirmus kahju, et sinagi seda teada ei saa, sest kiri kadus ära! . . .

M a r e t. Kaotasid kirja ära?

M a t i. Kadus ise! Kui siia sain ja otsima hakkasin — polnudki enam. Aga Mati läheb otsib, ehk leiab ülesse. (Tahab minna.)

M a r e t. Muidugi oli see Jaanilt linnast. Oh jumal, ja sina kaotasid ära. Minu Jaani kirja! Otsi kohe, otsi ruttu, ehk leiad ometi. Kust sa tulid — otse lepikust või purret mööda?

M a t i. Kuda?

M a r e t. Kust sa tulid?

M a t i. Kuda kust?

M a r e t. Kas lepikut kaudu või purret?

M a t i. Kesse? Kiri või?

M a r e t. Kiri siis jälle. . . Sina ikke! Kas kiri tuli postiga või?

M a t i. Kuda?

M a r e t (hädas). Kas tuli postiga või?

M a t i. Kesse? Mina või? (Kergitab kaapu ja pühib higi.)

M a r e t (haarab ta käe). Tule, lähme nüüd ruttu seda teed mööda, kust sa tulid. Tule ometi! (Tõmbab teda käest nii, et kaap pääst lendab.)

M a t i. Oota, Sirgusauna tädi, oota, tuul viib Mati mütsi Sirguoja poole, Mati müts kukkus maha! (Võtub mütsi, selle seest kukub kiri välja. Seisab hetke avasuul.) Sirgusauna tädi! Ära enam mine ei lepikut ega purret mööda. Kiri oli Mati mütsis.

M a r e t (kahmab kirja järele). Kiri? Siin? Anna siia! Kiri! Kiri! (Vaatab.) Ja Jaanilt, pojalt! (Surub kirja rinnale.)

M a t i (ikka veel mõistatuse ees). Ei olnud rinna taskus, ei olnud püksitaskus, aga oli mütsis. Ja Mati mütsi ei vaadanudki. Oi Mati-Mati! Sindri-manahk sihuke!

M a r e t (üliõnnelik). See on Jaanilt! Need tema selged ja sirged tähed, need olid tal juba siis niisugused, kui mina alles ta pisukest kätt juhatasin. Vaata Sirgu-Mati!

M a t i. Mati vaatab küll, aga Mati ei tea, missugune täht ei ole kõver. Kui Mati õppis koolipalalt kirjutamist, siis olid ta tähed kõik kõverad. Koolipapa oli Mati pääle kuri, aga Mati ise teadis küll, miks tähed tulevad kõverad: Mati hoidis sõrme konksus, kui kirjutas. Kui Mati sõrme sirge hoidis, siis ei tulnud ühtegi tähte.

M a r e t (on rõõmsana tulnud pingile, ilma, et oskaks rõõmuhoos teha muud, kui suruda kirja rinnale ja korrata). Kiri! Jaanilt! Vaata nüüd, Mati, siin seisab Sirgusauna Mareti õnn! Oi Mati, kui sa aimaksid selle suurust ja soojust!

M a t i. Ega Mati ei aima jah, Matil ei ole isa, ei ole ema enam kah. Mati on päris üks Sirgul. (Istub kurvana põõsa varjule.)

M a r e t (endamisi). Oli mul pojakene. . .

(Orkestris vaikne motiiv rahvalaulu „Kord mõtetes istus üks emake nii. . .“)

Aga aeg viis ta nii kaugele minust. Võttis ta mult nagu mu enda südame juurest. Kui ta koolis käis, siis saatsin ma ta hommikul pilguga Salumäeni. . . Sinna ta kadus väikene mehikene raamatupamp kaenas. . . Ja siis igatse sin ma teda, kui jõudis õhtu. Aga nüüd — kui lõppend kõik kooliteed, ei tule teda enam. . . Kedagi ei ole enam oodata vanal Sirgusauna Maretil. Linn ja elu on võtnud talt ta elu suurima õnne, ainsa poja, selgesilmalise. . . Nüüd on Sirgusauna Maret vajund küüru, on jäänd armetuks ja vanaks. . . Ja tema suuremaks õnneks on postimees, kes nüüd poja asemel tuleb Salumäe poolt — kirjaga! (Süveneb mõttesse, kiri rinnal. Muusika kestub.)

M a t i (tasa). Sirgu Matigi süda kipub haledaks siin Sirgusauna põõsa varjus! (Norutab.)

(Muusikas endine motiiv.)

Laine (tuleb vasakult, kirju räti sisse seotud komps käes, vaatab veenvalt ringi ja astub siis kiiresti Mareti poole. Nähes selle süvenemist mõtteisse, seisab temagi ja haarab kinni stroofi algusenist jõudnud muusikast).

Kord mõtetes istus üks emake nii,
üks emake nii,
ei tea kus rändab mu pojuke prii. . .
(Läheb usaldavalt ja paneb käe Mareti õlale.)

Ta kaugel on ära, ei tagasi veel,
ei tagasi veel!

Oo, kaitsku teda jumal sääl võõramaa teel!

(Muusika lõpeb pianissimosse.)

M a r e t (silitab Laine käit). Sina, Lainekene!

L a i n e, Tulin sind vaatama, Sirgusauna ema.

M a t i (hüppab ülesse põõsa varjust). Ja Mati tuli ka. Ja Mati tõi Maretile suure sinise kirja. Mütsi sees tõi, et ära ei kaoks.

M a r e t (Lainele, kes asetand kimbukese lauale, kirja näidates). Vaata — tütar. Vanal Sirgusauna Maretil on täna ilus päev!

L a i n e. Tädi — kiri?! Ja Jaanilt?! — Jaanilt?! Mida ta kirjutab?

M a r e t. See seisab sääl, sinise ümbriku taga. Sinna ei raatsigi tungida mu tuhm silm. Süda tahab oma osa ja röömustab ükspäinis selle üle, et midagi on pojalt — olgu see mis tahes. . .

L a i n e (on süvenend pilguga kirja). Luba, ma loen, Sirgusauna tädi. Selles on ka paar sõna mulle. Tunnen seda. Nägin sellest und. Olen neid ridu oodand pika sügise ja talve. Igatsesin kui kured läksid, nutsin ihast kui nad jälle tulid. . . Aga ta unustas Sirgu Laine, selle lihtsa talutüdruku. . .

M a t i (põõsavarjult). Aga ega Mati ei unusta Lainet kunagi. Matil on hirmus hää süda!

M a r e t (annab Lainele kirja). Nütüd — nütüd loe sa, Laine. Küllalt mu südamele ootuse röömust. Nütüd võtab ta vastu ka muredki, kui need tulemas selle kirja vahelt. . .

L a i n e (on haarand kirja, käristab selle kärsitult kuid ometi ettevaatlikult lahti, laseb enne pilgud käia üle ridade ja loeb siis väriseval häälel). Kallis ema! . .

M a r e t (näol levib vaikne emaõnn. Hetkeline vaikus).

M a t i (kuulatab samuti, kordab mõtteis, otsekui lei nates oma orvaelt). Kallis ema! . . .

L a i n e (loeb). Ma ei ole kaua kuulnud sinust. . . (Vaikib.)

M a r e t. Ei õige kaua enam. . .

L a i n e. Aga ma olen kogu aja igatsend sinu ja oma vaigse kena kohakese järele Sirguoja kaldal. . . Igatsesin sind, kodukaske, meie halli kiisut, Lainet ja mälestusi temast. . . (Vaikib õnnelikult, kordab.) Lainet ja mälestusi temast. . . (Vaikib siis jälle.)

M a t i (vahalet). Kas Jaan ei teagi, et hall kiisu tõi mitu musta poega? Mati teab küll. Mati läks kiisu poegi vaatama ja vana kiisu tõmbas Mati nina särtsti lõhki nagu okastraadiga.

L a i n e (loeb). Oled sa unustand mind, emake? On Laine unustand mind? On kask saunaukse esisel juba üsna-üsna suureks kasvand?

M a t i (vaatab kõrgemale, pikkamisi, endamisi). On ikka suur küll. . .

L a i n e (loeb). Ma igatsen teid kõiki. Ja ma ei saa teisiti — ma tulen!

M a r e t. Tuleb?! Jaan-poeg? Tuleb?!

L a i n e (samuti röömuhoos). Jaan tuleb!!!! Tuleb jälle! Üle hulga-hulga aja! Mareti-tädi — Jaan tuleb Sirgule! Mati — kuuled sa! (Tantsitab Matit.)

M a t i. Mati kuuleb küll, kuuleb küll! Aga ega Mati ei oska tantsida nagu Laine. Oih — Laine — Laine, Mati väsis päris ä—ä—ära!

L a i n e (vabastab ta, et Mati kukub röötsakile lavale. ise jookseb Mareti juure). Tädi — saunatädi, näed sa nütüd!

M a r e t. Loe siis ometi edasi — millal. . . kunas?

L a i n e. Sa heldekene — selle unustasin hoopis! (Haarab januse otsimistahtega kirja.)

M a t i (istukile laval). Mati tantsis kui hull ja kukkus mis matsatas. Sirgu vana ruun viskas ka Mati ükskord seljast maha! Matsti. Mati kukkus siis kraavi.

M a r e t (igatsedes). Kunas? Kunas?

L a i n e (otsib). . . ma tulen. . . Jaanipäeval sõidan ma tervitama sind ja mu armast kena Sirgusauna. (Hõiskel.) Homme!

M a r e t. Homme!

M a t i. Homme! Oi, seda peab ütlema pere-mehele! Mati jookseb kui varblane! (Kahmab mütsi ja kaob vasakule.)

(Külalt kuulduv harmoonikatõmbeid.)

M a r e t. Nõnda siis homme! . . . Ta on pikaks sirgund. . . tugevaks. . . Ja ta silmad on muutund veelgi sügavamaks. . . Just nagu olid Jaagul, ta isal, kadunud. . .

L a i n e. Mareti-tädi! Mis sa arvad. . . (norutab pää) mis sa arvad. . . kas Jaan. . . armastab ta mind veel?

M a r e t. Minu endine hää Jaan armastab ja armastab sind ikka, ole selles kindel, Lainekene. Aga mis on temast saand nütüd. . . ma ei tea seda. Võib olla on talle ta kodusaungi liig ahtakeseks ja mannetuks jäänd. Me pole teda ju näind kaua-kaua, ega saand üttegi rida temalt.

Laine. Kui ta läks, lubas ta alati ja igal pool vaimus olla minuga. Ta lubas mulle kirjutada igapäev, iga kerkiva kuuga lubas mulle saata tuhandeid tervisi. . . Aga ühtki väikest kirjarida, mida ma nii igatsevalt ootasin, pole jõudnud Sirguni. . .

Maret. Aga kuu?

Laine. Tädi — ma ei leidnud ka kuultki midagi. Kui ta õhtul kambrisse piilus ja ma tasa-tasa aknale hiilisin, siis kuulis isa ometi mu samme ja kurjustas. Ja siis nägin ma, nagu hirmitaks kuugi mu üle. . .

Maret. Jah. . . Sirgu Andres ei lepiks iial sellega, et Sirgusauna saunikupoeg tema tütreaga tegemist teeks!

Laine. Ta purustas oma käega kord kirja, mida kirjutasin õhtuämaras Jaanile.

Maret. Käivad ta mõtted ikka veel Rooviku Villemi pool?

Laine. Rooviku Villemi, aga kõige rohkem Rooviku talu pool. Veel tänagi ütles ta mulle, et Rooviku ja Sirgu — need kaks on nagu üks ja neist saab üks ja neist jääb üks. Ja Sirgusaun on nagu mädapaise Sirgu talu piiril, sellel on aeg kaduda päikese alt.

Maret. Siis veerevad minugi päevad siin Sirgusaunas õhtule. . . (Nukrutseb.)

Laine. Ära muretse, tädi. Tunnen isa, ega ta ei olegi südames nii halb. Aga ajad on teinud ta sarnaseks. Aga nüüd ma jooksen koplisse ja toon jaanikanne. Jaan armastas neid.

Maret. Ja lilledki saunaotsas olen jätnud hooletusse. Mind küll! Tahaksin, et nad homme oleks ilusamad kui iial enne. Kohe, kohe, ma lähen ja kastan neid. (Tahab minna.)

Laine (peatab teda). Mareti tädi, seisa ometi, oota. Mina olen noorem. . . Lase mind. Puhka sina.

Maret. Näeb sind isa siin Sirgusauna juures, on jälle riid majas. Saad sina ja saan minagi.

Laine (ei pane teda tähele). Jaani pärast olen valmis kas või vitsu saama. Olen tema pärast ennegi saand, kui lastena koplis vallatlesime ja loomad rukkipõldu lasime. (Toob ta kättpidi pingi juure.) Vaata, tõi sulle kausikesega. Jaanipäevaks natuke värsket võid. . . Ja suutäis sepiku-leiba. . .

Maret. Mis sa nüüd, Lainekene! . . . Jälle! Sind ikka!

Laine. See ei ole ju kõne väärtki!

Maret. On seda tarvis. Juhtub nägema And-

res, su isa. . . Pärnis tõesti — on seda kõike jälle tarvis! Võtab meile mõlemile veel kepi!

Andres (kepp' käes, tuleb vasakult, tema järele longib Mati. Uriseb juba kaugelt tulles. Ta pole kuri mees, vaid kõigest kurjusest paistab läbi südamlikkus ja häädus. Ta nagu kardab seda näidata.) Küll me vaatame järele! Küll me vaatame järele. Pärnis isiklikult kohe! Küll saame, küll saame! Oota aga oota! Oota aga oota!

Laine (ehmub). Isa!

Maret (samuti). Sirgu peremees! (Viskab räti üle kausi.)

Andres. Ikka isiklikult! (Jõuab lavale.) So, so, so. No tere ka, vana Sirgusauna Maret, tere tere, vana kere!

Maret. Terekest jah, Sirgu peremees.

Andres. Sirgu peremees jah, ike kohe päris isiklikult. (Laine poole.) Vaata, vaata — no mis sina siin vahid tüdruk?

Mati (segab vahele). Laine tõi Sirgusauna tädile. . .

Andres. No sina poiss pea suu! Pärnis isiklikult pea tainauk kinni! Näed sa — vanainimeste jutu vahele segamas. . .

Mati. Mati suu ongi juba kinni! Pärnis kinni!

Andres. No ei ole veel kinni pärnis isiklikult. So. Nüüd on kinni. Vaata-vaata-vaata! (Pöördub naiste poole.) Noh, mis sa siis sahkerdad siin, tüdruk?

Laine. Mareti tädit tuln vaatama.

Andres. Vaatama jah. Mis vaatamine see siis nii kombeks on viimasel ajal, mis? — Pärnis isiklikult kohe igapäev. . . Ja mis tädi see Sirgusauna Maret sulle siis nõnna isiklikult on? No mine nüüd juba koju! (Ligineb Maretile.) No kas nüüd Sirgusauna Maretil meel kilgas küll? Poja käest kohe pärnis isiklikult kiri. Oli või iki?

Maret. Oli küll, peremees!

Andres. Oli jah. Mis imelugusid ta sääl paberil sulle pajatab?

Laine (kõrval). Jaan tuleb homme koju!

Andres (pöördub Laine poole). Et sa kae linnukest. No kes siis sinu käest seda nii isiklikult küsis?! Oidu-roidu rotikest, kus aga saab, nina isiklikult sisse! (Maret poole.) Või tuleb koju jah. Saksast poeg.

Maret. Mine seda saksa tea. Mis saksa saab sauniku pojast.

ELL UNDLA

Liikuv riidevarn

Komöödia 2 vaatuses

Tegelased

Otto Tõrukene, stud. theol. Burš.

Eeva, Otto korteriperenaine.

Anton Lulla, stud. fil. Burš. Otto sõber.

Teises vaat.: Põlluministeeriumi esindaja.

Soekõrv, virtspoodnik.

Jaan Tõrukene, Otto isa.

Märt Põial, taluperemees.

Ann, tema naine.

Eha, nende tütar.

Kohtupristav.

Maavalitsuse esindaja. Seakasvatajate liidu esindaja.

Aeg: käesolev.

Koht: 1. vaatus — linnas.

2. vaatus — maal.

Saateks

Tänapäeva veidruse galerii rikkalikku-masse osakonda viib meid „Liikuv riidevarn“, pak-kudes, vastavalt oma kahevaatuslisele ulatusele, kitsapiirilise ent värviküllase läbilõike meie „kuldse nooruse“ — korporantide — elust-olust. Kahe aastaga kolm eksami, neile järelsemina-riks lõbus „Soodom ja Komorra ehk Lott ja tütre“, edasi õngeviskamine rikka talu järele, söödaks kasutades „armastuse“ ussikest — nii hüpleb päätegelase vaheldusrikas elu. Tema nais-partner ei ole samuti mitte askeetlik teaduse-jünger, vaid kirgline õngevibutaja, kes söödaks kasutab oma isa talu. . . Nii leiavad nad teine-teist. . . Kuid naispartneri isa, kaval ja kogend talumees, rabab katki burši õngenööri. Samal ajal selgub tütrele, et temale õnge otsa on hak-kand vaid liikuv riidevarn, mitte mees. . . Lugu lõpeb, vastandina paljudele jantidele, õnneliku ja lõbusa. . . väljaviskamisega — mõlemale on jäänd võimalus uuesti õnge vibutada uutes ve-tes. — Kolmas musketäär sest kambast on sel-lal ministrist vilistlase abil tüürind rahulikku riigiteenistuse sadamasse — isamaa iluks ja rahva hirmuks. . .

Kokkuvõttes: „Liikuva riidevarna“ avameelne ja leidlik sõnastus ning koomiline sündmustik toob meeldiva rahulduse nii näitlejale kui ka publikule. — On lausunud sõna, mis pakitses paljudel keelel.

Väljavõte näidendi lõpust

Minist. esindaja (põrutab tallerusikaga selga).
Sulle läks midagi kurku. . . Hoiatada nina ja suu kõvasti kinni ja kõhi kõvasti, vast lööb välja. . .

Otto (lääkastus oli naerust, läheb mõõdukaks naeruks üle, mees on otse kõveras, ja näost sinine kui võimalik, lõõtsutab ja hingeldab, pühib pisaraid).
Tuline kurat, sa tapad mu ära oma jutuga. . .

Minist. esindaja (koputab mehele õlale).
Luba endale meelde tuletada, et ma ei jaga su ülemeelikut tuju. Ma pole enam muretu burš, mul on ametikohused ja nende juures peab olema vääriline tõsidus.

Otto (sai nagu pangi külma vett kaela).

Minist. esindaja. Saage tuttavaks. Siin härra Tõrukene, minu ülikooli sõber. Nagu näete, paratamatu burš. Härra Piirak, maavalit-susest. Härra Länik, seakasvatajate liidust. (Surutakse käsi.)

Otto. Rahvusvaheline delegatsioon, nagu ma aru saan. Tulite vist seavabrikut vaatama?

Minist. esindaja (ametlikult). Kas selle talu peremees on kodus?

Otto. Just nii, ekstsellents. . .

Minist. esindaja. Las tuleb siia, jah — kogu perega.

Otto. Silmapilk, kõrgeausus. . . (Välja.)

Minist. esindaja. Minule on ettekir-jutatud auraha ja autasu väljaandmist toimida väärilise pidulikkusega, et rahva silmis süven-dada respekti riikliste toimingute ja riigiametnik-kude vastu. Meie oleme, kahjuks, traditsioonideta rahvas, meie ei oska ei auvääriliselt kurvastada ega rõõmustada. Traditsiooniline pidulikkus on kõige parem vahend laide hulkade kasvatami-seks mainitud suhtes.

Märt (lõõtsutades sisse, tema järel Eha, Ann, lõpuks kohtupristav ja Otto. Märt silmitseb hirmunult võõraid härrasid).

Minist. esindaja. Kas teie olete selle talu omanik Märt Pöial?

Märt. Seni olin küll.

Minist. esindaja. Olete ka praegu?

Märt. Olen küll. . . kuid ega seda kauaks ole. Kohtupristav just praegu kleebib.

Minist. esindaja. Väga hää. (Võtab portfelliist lehe, kõhatab pidulikult, kõneleb, silmadega jälgides lehte). Minu daamid ja härrad. Meie oleme siia kogund ühe väga kauni perekondliku. . . hm. . . sündmuse puhul. . . (Kerge paus.) Meie lugupeetud piduperenaine ja peremees. . . khm. . . on üksteise kõrval sikutand. . . khm. . . mis see siis siia puutub. . . on üksteise kõrval sikutand. . . eluvankrit. . . soo-soo — eluvankrit 25 aastat. . .

Märt. See on lori. 31 aastat on sikutatud.

Minist. esindaja. Hm. . . jaa. . . ma pean tunnistama, mulle on eksikombel pihku sattund teine konspekt. . . (Otsib portfelliist uue lehe, sellelt uue pidulikkusega). Armsad sõbrad. Meie oleme siia kogund ühe väga kauni. . . sündmuse puhul. . . Kaks südant ja suud. . . khm. . . kaks. . . on suland. . . kurat võtaks. . .

Eha. Mis see tähendab? Mis see tähendab, Otto? Mis janti sa siin korraldad? Mis sulamine see on!? . . . (Otto juurest tormab ministeeriumi esindaja juurde.)

Otto. Mina ei tea sest kõigevähematki. Minul ei sula praegu kuskiltki — minu sulamise pani kohtupristav paugupäält kinni.

Minist. esindaja. Vabandage, armuline preili. . . Rahu, armuline preili. . . Ma pean tunnistama, mulle on eksikombel pihku sattund teine konspekt. . . Silmapilk. . . (Tuhnib meeletult portfelliist). Ahaa, siin ta ongi! (Pühib higi, kõhatab pidulikult.) Väga austatud daamid ja härrad. Inimese elus on momente, mil ta tahtmatult rõivastub pidulikult ja satub pidulikkude tujju. Praegusel juhul on see ka 'nii. Meie kõik oleme ülevas tujus. Mis põhjusel? Ei ole sooritatud ookeanilend, ei ole leitud põhjanaba — ei, kõike seda mitte. On juhtund midagi väga palju armsamat. . . on sündind üks väike lapsuke. . . (Ehmatab hirmsasti.)

Märt (kaotab tasakaalu). Mis kuradi löri see on! Välja minu majast oma lapsukesega! . . .

(Segadus, joostakse kokku ümber ministeeriumi esindaja. Maavalitsuse esindaja ja Seakasvatajate liidu esindaja kasutavad juhust ja poevavad ennast salaja uksest välja.)

Minist. esindaja (värisevail sõrmil sorib meeletult portfelli, pühib higi, väriseval häälel). Ma

pean. . . kurat võtku. . . pean tunnistama. . . ministeeriumi masinapreilid on mängind mulle ühe maru vingerpussi. . . Just selle õige konspekti on nad jätnud vahele. . . Ma olen nüüd ise ka vahel — mul ei ole konspekti. . .

Otto (talle kõrva sisse). Ja su oma keel on surnud. . .

Märt (käratab). Mis mees teie üldse olete ja mis teie siit tahate?

Minist. esindaja. Ma ei taha midagi.

Märt (ei mõista äkki selle pääle midagi öelda, paus, hämmastunult). Ta ei taha midagi! Ta ei taha midagi!! Ennekuulmata! (Vaimustatult sirutab käe, mille minist. esindaja kohmetult vastu võtab). Vaadake kõik seda linnameest, ta on tänapäeva ime — ta ei taha minult ei kõrget protsenti laenu eest, ega ränka kasu või, munade, peekoni ja suguemiste päält. . . Ta ei taha mind ajada oma partei mõrda, ta ei taha minu usutunnistust lasta sotsidel risti lüüa Toompea Kolgatal, ta ei taha oma viletsa toruga teha minu nimel linnas maa häält. . . Ühe sõnaga: ta ei taha minult midagi. Ma tänan sind, Samaariamaa mees! . . .

Minist. esindaja (naerab häbelikult). Jaa, vaadake, härra Pöial, see on tõesti nii praegusel korral. Vastuoksa — ma annan teile midagi. (Otsib portfelliist.) Auraha ja autasu 1000 krooni.

Märt (on tumm).

Kohtupristav (astub lähemale).

Otto (läheb välja pääle ministeeriumi esindaja järgmiseid esimesi lauseid).

Minist. esindaja (ei raatsi loobuda kõnest, kõhatab pidulikult.) Lugupeetud kodanikud. Meie suur väike kodumaa sammub järjekindlalt märke. Khm (kõhatab) . . . ja üle maa. . . sammub märke loomakasvatuse alal. . . ja üle maa on tekkind terve rida. . . terve rida. . . (paus) pioneere. . . julgeid pioneere. . . Iseäranis sigaduses sammub. . . siganduses sammub esirinnas Märt Pöial. (Pikk paus.)

Otto (on tulnud tagasi käes konjakipudel ja napsuklaas, publikusse). Demonstreerin teile akadeemilist metoodikat. (Minist. esindajale.) Ole lahke, Anton — su suu kuivab ja aju tolmab.

Minist. esindaja (viskab kaks pitsi). Täna. Paraku, enne paari klaasi ei saa ma korralikku sõna suust.

Otto (endamisi). Ja pääle paari klaasi samuti.

Minist. esindaja (kõhatab, pidulikult). Iseäranis sigaduses. . . vabandage — siganduses. . . üks äraneetud sõna on see. . . sammub esirin-

nas Märt Pöial. Tema sigudikkude istandus annab haruldast vilja. Kogu Tallinn on vaimustatud Pöidla Märdi peekonist, mis ma räägin! — mis ei olegi enam peekon, vaid on martsipaani. Näib, et meie Märdil on õnnestunud see, mida vanajumal pikemat aega asjatult püüdnud — muuta sealiha keemilist koosseisu, sarnandades teda parfümeeria aroomaatilistele imedele. . . Ei ole kaugel aeg kus soliid daamid käivad tüki-kene Pöidla Märdi peekonit nõõpaugus ja lõhnaõlivabrikandid ristivad omi vedelikke: eau de peekon. . . (Viskab äkki silma Ehale.) Mõõdamines pean ma meeldivaks kohuseks märkida teie suurt meisterlikkust ka muul looval alal. Primitiivsete rootsiaegsete vahenditega on teil õnnestunud sooritada selline kaunis tütar, keda mul oli au tundma õppida juba linnas. . . Härra Pöial, üks suur kujur võibolla aastatepikkuse pingutuse järelle suudab luua marmorist kunstiteose. See surnud kivikuju ei ole siiski midagi selle kõrval, mis teie olete loond, niiõelda — vallatades. . . Tegite mammiga ainult vähekese nalja. . . Minu komplimendid, härra Pöial. — Edasi on mul au teatada, et üleriiklikul seakasvanduste võistlusel on teie seakasvandus tunnustatud I auhinna vääriliseks. Auhinnaks on kuldauraha ja 1000 krooni rahas. Olge lahked, siin on teie auraha, diploom selle juurde ja tsekk 1000 krooni päale. Õnnitlen ministeriaalse delegatsiooni nimel!

M ä r t (sirutab masinlikult käe).

Minist. esindaja (haarab portfelli ja kübara). Hääd tervist! (Lahkub põgenedes kiirelt).

M ä r t (masinlikult läheb akna juurde ja saadab här-rasid silmadega, pöördub keset tuba tagasi, toibub suurest pörutusest, silmitsseb auraha ja tseki, pöördub Otto poole). Ütelge mulle, isand tudioosus, mis asjamees see imelik härra õieti oli. Sihukest ei ole ma elu-ilmas näind.

Otto. See oli surnud keelte eriteadlane.

M ä r t. Surnud keelte eriteadlane! (Mõtleb.) On ta tohter?

E h a. Ei, ta on keeleteadlane.

M ä r t. Ta on siis ikkagi tohter. Ma käisin ükskord tohtri juures — mees laskis omale kohe keelt näidata. Ju see oli siis ka keeleteadlane.

E h a. Häaküll, olgu päale. . .

M ä r t. Üks sodi on see — kõik need teadused ja teadlased. Lõpuks ei saa sest enam keegi aru. . . (Kohtupristavile.) Noh, pristavihärra, koristage oma plakatid mu varanduse päält. Ma võin oma vekslid kinnimaksta selle paberiga.

Kohtupristav. Iseenesestki mõista, peremees. Meil mõlemil on hulki tüli ja sekeldusi vähem. Ma annan teile tagasi vekslid, teie annate mulle tseki. (Õiendavad.) Nii. Nüüd palun teid nii lahke olla ja ulatada mulle veel kolm kümnekroonist — kohtu ja asjaajamise kuludeks.

M ä r t (otsib raha ja annab).

Kohtupristav. Nii. Täna väga. On rahuldatud seadus ja õiglus. Tänu teie sigadele. (Kerge paus.) Päale selle oleks mul veel üks iseralik soov, puht isiklik soov. Nende väheste minutite jooksul, mis ma siin viibind, on see soov kasvand kui laviin ja ma ei saa rahu ennem, kui olen avaldand ta. Avameelselt öelda: tahaksin aresti panna teie tütre südamele ja kleepida tema suukesele ühe. . .

Otto. Võimatu! Preili Eha süda kuulub ammugi minule ja mina ei tunnista niisugust kohtupristavlikku labast nalja.

Kohtupristav (rahulikult Ottole). Minul on au kõneleda peremehega ja preili isaga. Teid ma ei tunne, mu härra.

Otto (lööminguks valmis, ägedalt). Siis tutvustan ma ennast! . . .

M ä r t (astub nende vahele). Rahu olgu teiega. . . Ann, mis sina sest asjast arvad?

Ann. Mis muud kui las panevad rinnad kokku.

M ä r t. Ei — ma mõtlen sest Eha meheleminerkust.

Ann. Mis mina nüüd noorte inimeste asjadest. . . Las Eha teeb mis tahab, ta ju ise täis inimene ja. . .

E h a. Jah, ma teen ükskord ka mis ise tahan. Jätke mind nende sakstega üksi.

M ä r t ja Ann (lahkuvad).

E h a (astub kohtupristavi juurde). Nägime teineteist täna esmakordselt. Tekkis teis armastus esimesest silmapilgust?

Kohtupristav (viivitades). Pigemini küll eeldus seks.

E h a. Ja see eeldus on Pöidla Märdi talu ja seakasvandus! Kas pole nii?

Kohtupristav. Mõõnan, et seegi pole võimatu.

E h a. Naine on nagu israeli jumal, õigemini: nagu kõik jumalad, ja nende esimene käsk käib nii: mina olen issand sinu jumal, sinul ei pea olema teisi jumalaid minu kõrval. Kuna teie ilmselt olete himustand Pöidla Märdi talu ja talule kaasavaraks Märdi tüdart, siis viskan teid siit välja. Teete hästi kui oma nagu siin enam ei näita ja ka oma lastel keelate seda teha.

Kohtupristav. Teis on kaduma läind hää diktaator — ja saand halb naine. (Kummar-dab rahulikult ja läheb.)

Otto (aplodeerib). Bravo! Seda sa tegid vah-valt! See mees ei meeldind ka minule mitte-põrmugi.

Eha (pöördub järsku Otto poole). Mis sina siin plaksutad!?

Otto. Olen vaimustuses.

Eha (astub talle lähemale). Minu teada pidid sa siit ammuigi läind olema.

Otto. Kuhu?

Eha. Mäletad, mis ma ütlesin sulle viimati?

Otto. Aga kallis Eha, saa ometi naljast aru. Ma ei mõelnud seda sugugi tõsiselt mis ennist siin kõnelesin. Tahtsin ainult proovida sind ja su armastust.

Eha. Just ümberpöördult, kallis Otto — sa mõtlesid seda väga tõsiselt.

Otto. Ah, Eha, ma ei tea, mis on sulle sissepugend! Vanasti sai sinuga vabalt asju ajada — nüüd oled äkki nii peruks läind, et miski ei ohjelda sind enam. Mulle on selge: sa ei armasta mind enam. . . (Kuivatab silmi.)

Eha. Vanasti olin ma naiiv plika ja uskusin sinus aumeest. Täna alles avanesid viimaks ometi mu silmad ja nägin milline tüüp sa tõeliselt oled.

Otto. Kuld jääb kullaks ka porilombis.

Eha (peatub äkki, siis naerab irooniliselt). Sa ei ole isegi kassikuld mitte! Sa oled üks väikene pisikene vaimukene, kellele au ja häbitunne võõras. Sa oled nagu väänkasv, mis enese püsti ajab ja kasvab teiste nõjal ja teiste elumahlast. . . Kõige selle juures oled sa väga uhke ja iseteadlik. Umbes nagu õlgedest Napoleon. . . Sa kannad sellepärast kallist ülikonda, et ülikonna väärtus ongi sinu ainus väärtus. Sa ei ole mees, sa oled paljas liikuv riidevarn.

Otto (süütab suitsu, puhub suitsu õhku ja sirutab ennast mõnusal toolil, ülbel). Toredaid uudised räägid sa. Hindan keeleteravust ja kuulan seda mõnuga. Meeleteravust ma muidugi ei oota, seda pole naiste jutus kunagi.

Eha (sunnitult rahulikult). Kus sellega! Teie metsas valitseb ülbe egoistlik dogma: ainult burš on vaimukas, ainult burš on intelligent, ainult burš on aumees. . . Mina tunnen nüüd läbi ja läbi, mis ja kes sa oled. Su vaimukus on edev kulund labasuste loopimine, intelligent-suseks pead sa eputamist ja su aumehelikkus. . . tead — see on teerõovli oma. . . Mis oled sa teind

minuga! Mu süda tõmbub krampi kui sest mõtlen — sa oled olnud nagu teerõövel mu kallal. . . Nüüd tahad sa kõigele krooniks ülevõtta minu isa talu ja kui see sul ei õnnestu, siis on su armastuse leek korruga kustund. Aga ei — ta lööb uuel jõul lõkkele kui näed, et isa seakasvandust auhinnatakse 1000 krooniga! Siga on küll siga, kuid raha on ka raha — mõtled sa ja katsud kõike pöörata naljaks. Tead vend, mind sa enam libedale ei vii. Kahetsen, et minu külge on hakand sinutaoline hallitusseen. Kahetsen, et see hallitusseen sinutaoliste näol on tungind pankadesse ja ametasutistesse ning sulgend sinna juurdepääsu inimestele. . . See kodu siin peab jääma vabaks sest mürgitusest, mõistad! . . . On sul nüüd selge, mida sa pead tegema?

Otto. Mul pole see tume olnudki. Ma pean siia jääma.

Eha (läheneb otsustanult ja annab Ottole kaks heledat kõrvakiilu, selle järele vihaselt välja).

Otto (katsub põski, hämmastunult). Oi sa kurat, nii kombe vastaselt — kahelt poolt. . . See on ju Tupits II! Kui keegi seda teada saab, siis olen mina ruineeritud mees — mind rukitakse otsekohe igaveseks ajaks. (Vaatab nägu taskupeeglis.) No jah, juba tõmbab punaseks nagu tomat (või söögipeet). . . Niisugust kuradi ägedat naist kohtan esmakordselt. Passiks teine tõest' hästi mõne naistühingu esinaiseks. . . Oleks veel mis eest! Mina olevat hobuseparisnik. Ah, oleks olema kellega paristada. . . Niisuguse talu võtaks veel kuidagi vastu, kuid niisugust põrgutukki naiseks — ma tänan väga. . . (Surub tekli pähe.)

Eha (ilmund märkamatuult uksele ja kuulnud viimase lause, metsikvihaselt). Sa oled ikka veel siin? . . . Ütle mulle puhtast südamest: oled sa tõesti oma pükste pääle vihane?

Otto (ei taipa, lõbusalt naerdes). Pükste pääle? Mida sa sellega ütelda tahad? (Hakkab külmavere-liselt suitsu ette panema).

Eha (vilistab ukse taga ja hüüab). Sammi! . . .

Otto (taipab, haarab sumadani, ohkab). Kuradi piinlik on põgeneda. . . kuid pükste pääle ma vihane ei ole. . . Ega 30 krooni pole maast võtta. (Jookseb akna juure, peatub.) Antonil oli õigus: naine on alati olnud maailma vedru. . . (Hüppab nagu vedru tõukele aknast välja. Samal hetkel vihane koerte haukumine ja naise häälel asetatamine.)

Eesriie kiiresti.

Lõpp.

B. KANGERMAN

Jälle on jõulud!

Laste jõulunäidend 1 vaatuses

Tegelased

Ema.

Märt, kuri poiss.

Hilda	} ta õed.
Salme	

Juku, Märdi vend.

Kusti	} vaeslapsed linnast.
Helju	

Jõuluvana.

Aeg: jõululaupäeva õhtu.

Koh: tuba Märdi kodus.

Saateks

Jälle on jõulud!

Meie kõik oleme tunnud kord lastena seda lauset helisemas oma südames, nõnda siis teame ka, kuidas ta mõjub noortesse. Karedat külma ja sahisevat lumetuisku, ärevat ootust ja salmi-kute õppimist, aga ka vallatusi ja riukaid elatakse läbi enne seda suurt päeva, mil sädeleb kuusk ja uksele koputab jõuluvana. Need on õilsamad tunded ja ilusamad hetked inimolevuse südames!...

„Jälle on jõulud“ on väärikaks palaks kõigile; eriti aga neile, kes varem juba on lugend või lavastand sama autori „Kui jõuavad jõulud“ või „Jüri jõuluseiklusi“.

Väljavõte näidendi algusest

Lihtne tuba Märdi kodus.

Eesriide kerkides täidab tuba kuuvalgus aknast, mis õige hele. Tuli toas ei põle.

Hilda, Salme, Kusti ja Helju on laua ümber ja vaatavad akna suunas kuuvalgusesse. Nad on midagi omavahel jutustand.

Salme (pääle väikese pausi). Jutt pisikesest jõulupoisist oli päris kena. Jutusta veel midagi niisugust, Hildakene.

Teised. Jutusta jah, jutusta!

Hilda. Ma arvan, nüüd on järg Helju käes. Tema on linnast ja teab meile jutustada linna jõuludest. Eks ole, Helju?

Teised. Oi-jaa!

Helju. Linna jõulud on samasugused nagu maalgi. Aga linnas on palju maju ja palju aknaid ja seepärast säraks nagu terve ilm kütünlahelgis. . .

Kusti. Aga maal paistab jälle kuu ilusasti, nagu täna.

Helju. Olgu — tahan teile jutustada väikese lookese tühe linna vaeslapse jõuluõhtust.

Kõik. Jutusta! Jutusta! (Seatuvad kuulama.)

Helju. Oli hele, kuuvalge jõuluõhtu. . .

Salme (vahele). Nagu tänagi.

Helju. Tänavail raksus külm ja tuul puhus katustelt lund krae vahele neile, kes ruttasid kirikusse või jõulupuule.

Kusti. Miks ta just krae vahele puhus? (Teised vaigistavad teda.)

Helju (kõneleb edasi). Linnaservas, külmas keldrikorteris valvas vaene tüdrukukene oma

haige isa juures. Ei olnud neil jõulupuud ei jõulurõõmu, ainult kuu säras külmand aknaklaasides ja uksepraos hulus tuul. . .

Kusti. Aga miks nad siis tuba ei kütnud? Olid nad vaesed?

Helju. Tema isa oli juba mitmendat kuud voodis ja paar päeva tagasi lõppes neil viimane leivapaluke! Siis võttis vaenelaps näruse räti tümber, pani katkised saapad jalga ja läks tänavale tikke müütama. . .

Kusti. Aga. . . aga kust ta need tikud sai, kui nad vaesed olid?

Teised. Kusti, ära sega vahele!

Helju. Ma ei tea. Eks need olnud tal endisest ajast järele! Vaenelaps läks. Aga tuul hulus ta ümber ja lumi tuiskas ja tal oli hirmus, hirmus külm. Ta sirutas käekese välja ja pakkus möödujaille tikke müüa. Kuid kõigil oli rutt, keegi ei kuulnud teda. . . Nii hulkus ta sihitult kuni südaööni. . .

Hilda. Ja ikkagi ei leidnud hääd inimest?

Helju. Ei. Juba olid kirikulised koju läind. Kirikukellad vaikisid ja aknad pimenesid. Kuid pilved katsid kuu ja pikkamisi algas tihe lumetuisk. . .

Kusti. Mis vaenelaps siis tegi?

Helju. Vaenelaps oli jõudnud akna taha, kust näha oli särav jõulupuu. Ta vajus külmale lumele ja vaatasja vaatas. Ning korraga hakkas tal nii hää ja soe. . . Ta nagu kuulis kaugelt ülevalt ilusat laulu ja kellade helinat. . . Ja nõnda uinus ta. . .

Kõik. Magama?

Kusti. Lumihangele?

Helju (õige tasa, deklameerivalt).

Kui saabus siis hommik täis päikesekulda ja kellad löid tornides kõlama, siis lahkunud oli siit ilmast me väike, läind tähtederiiki ta elama. . .

(Paus. Lapsed viibivad mõtteis, pilgud juhitud kuumumma).

Ema (sisestub samal hetkel lambiga vasakult). Näed, lapsed üsna pimedas. . .

Lapsed (ärkavad mõtteist).

Hilda. Ega siin pime ei olnudki, ema. Kuu valgustas tuba päris heledasti ja Helju kõneles meile juttu vaeslapse jõuluõhtust.

Ema (asetab lambi lauale). Jõuluõhtul ei ole kunagi pime. Tähed ja kuu säravad siis üksteise võidu alla ilma. (Kavalalt.) Ega siis muidu jõuluvana näe tulla.

Lapsed (lõövad särama). Jõuluvana?

Salme. Ema! Kas jõuluvana varsti tuleb?

Ema. Külap ta enne järele kuulab, kas teil kõigil laulud ka ilusti pääs on.

Lapsed. On küll. On! On! (Hakkavad igaüks oma laule lugema.)

Ema. Aitab küll, aitab! Näha on, et jõuluvana võib tulla. (Helju poole.) Noh, väikene — kuidas meeldib sulle ka meie juures, maal?

Helju. Niipalju lund pole ma veel kunagi näind. Ja nii suuri puid! Nad on nii hirmus valged ja suured.

Ema (Kusti poole). Noh — ja sina, Kusti? On sul ikka veel kodu järele igatsus?

Kusti (kogeleb). Ei. . . ja. . . ei. . . aga. . .

Ema. Pole viga! Küll harjud! Teie emal on linnas rasked päevad, tööd ei ole ja leiba vähe. Olge aga meie laste seltsiks. Küll taeva-isa aitab meid kõiki.

Kusti (järsku). Ma — ma kardan. . . ma kardan Märti!

Ema (teda trööstides). Pole viga, väikemees. Märt on küll mõnikord halb poiss, aga ega ta südames nii halb olegi. Küll varsti olēte nagu suured sõbrad kunagi! (Vaatab ringi.) Ei ole Juku veel tagasi ühti?

Hilda. Ei ole. Ehk eksis metsas ära!

Salme. Juku eksis ära? Ega seda ei ole. Juku on vahva poiss!

Kusti. Juku on palju parem kui Märt. Külap toob kuuse nagu hiiglase. Vat et ei mahu tupp!

Ema. Olge siis veel ilusti seniks, lapsed. Täna peate eriti hääd lapsed olema. Noh, te teate ju. . . Mul on veidi toimetamist. Tuleb isa alevist koju, siis paneme jõulukuuse särama. . . (Vasakule ära.)

Hilda. Lapsed, laulame seniks midagi!

Kõik. Laulame! Mida?

Helju. Meile õpetati linnas ilus jõululaul koolis. „Üle lume lagedale. . .“ oskate seda?

Hilda. Laulame seda jah!

Kõik (laulavad kvartetina).

Üle lume lagedale
viib meid jõulu rõõmus tee,
tee viib orust mägedele
üle külmetanud vee!

Olgem rõõmsad, velled hellad,
laulu lajatagu keel.
Helisegu jõulukellad
lumirohkel talveteel!

Särab kuusk ja särab tuba
Lapsed rõõmsad kuuse ees,
kuulge, kuulge — tuleb juba
laste sõber jõulumees!

(Koputus uksele. Laul vaikub.)

Juku (ülени kinni mässitud ja topitud, kõrgetes, ilmselt liig suurtes viltides, läki-läki tõmmatud sügavale üle silmade, krae üleval, sisestub paremalt. Kõneleb teeseldud sügava häälega). Tere siit lapsed!

Lapsed (on alul vaadand üllatuses külalise ilmu- misest üksteise otsa, siis sosistavad). Jõuluvana!

Juku (kõhatab). Mina olen jõuluvana!

Hilda (kes Jukule lähenenud). Mis jõuluvana sina ka oled, pole omal habetki ees, ega kotti seljas! (Tõmbab tal läki-läki pääst.) See ju meie endi pisikene Juku!

Kõik (liginevad üllatatult). Juku?!

Juku. Mina ikke! Juku mis Juku! (Lõeb endale vastu rindu.)

Minap see olen see pisuke poissi
see memme oma Juku,
kes emale tibu ja õele muri
ja onule taadile kuku!

Salme. Meie arvasime et jõuluvana. No kuhu sa kuuse jätsid?

Kusti (ehmunult). Äkki ei toondki?

Juku. Kus sellega. Silmapilk! (Väljub, tõmbab uksest sisse kuuse.) No vaadake, kas pole kena! Sirge ja sihvakas ja roheline nii mis võib.

Lapsed. On küll ilus jah.

Hilda. Paneme siia lauale. Näe, sul juba ristki alla lõõdud.

Juku. Klopsisin kojas alla jah! (Panevad kuuse lauale.) Pange teie iluasjad külge, ma tõmban pikast teest ja tööst pisut hinge tagasi. (Istub toolile.) Puh, no küll andis ikka tulla!

(Tüdrukud alustavad jõulupuulustamist.)

Kusti (tuleb Juku juure). Eks isa vildid ikka väsitand ära küll?!

Juku. Mis vildid, aga kus lumi! (Osutab rinnuni.) Siia saadik. Pahvi nagu pudrupajas. Läksin mõnikord läkini sisse.

Salme. Siis oled päris väsind?!

Juku. Ei ole. Kellel see nüüd kallil jõulu- õhtul aega väsida! Tõstsin aga lumes jalga ja ise lugesin jõulusalmikut. Ununeb teine muidu suure tegemise pääle ära.

Kusti. Ema ütles, et jõuluvana ikka tuleb vist küll!

Juku. Tuleb, tuleb! See on kindel. Märt ajab talli takka teisele teed lumest lahti. Vannub sääli juures ise teine küll tuld ja tõrva, aga...

Salme. Märt pandi trahviks tööle, et jõuluks kaks nõrka sai.

Juku. Eks nende nõrkadega ole täbar lugu küll. Pea nad tulla ei või. Näe, unustad enese mõnel õhtul kelgumäele, kohe teisel päeval nõrgad taga. Eks peab ikka hoolas olema, et ennast ei unusta. Ma lähen tõmban nüüd vildid jalast ära. (Läheb vilistades ära vasakule.)

Kusti. Mul kippus ka vägisi üks nõrk tulema, aga sain veel viimasel silmapilgul sabast kinni.

Hilda. Jukust peaksime kõik eeskuju võtma, temal olid tunnistused kõik hääd. Temast saab suur mees, kui ta suureks saab. (Ehivad kuuske.)

Kusti. Mina ei taha ka väikeseks jääda, kui suureks saan! (Ligineb jõulupuule.) Oi, küll on ikka ilus!

Hilda (alustab laulu, temale seltsivad teised. Laulu ajal sisestub ka **Juku**, kes nüüd kasukast ja viltidest on vastand. Kõik ehivad lauldes kuuske).

Läbi sahiseva lume
sõidab saanike,
aisakell teeb killa-kõlla
üliarmsasti.

Sõida ruttu saanikene
läbi lepiku,
üle lumistunud aasa
mööda männiku. . . jne. jne.

Märt (nässakas poiss, veidi punaka näoga, riietatud kasukasse, sisestub laulu ajal paremalt uksest, lumine luud käes). Nojah näe, ega teil muud ametit ei ole, kui kõõrutada. Nagu munas kanad! (Paneb luua ukse kõrvale ja vahib jõulupuud.)

Lapsed (jätavad laulu pooleli).

Kusti (poeb teiste varju).

Juku. Kassa näe, Märt ise. Jõudsid teerookimisega lõpule, nüüd jõuluvanal kena kõndida.

Märt. Mis jõuluvana te siin ootate?! Suured targad kõik ninapidi koos, aga usuvad seha-kest narrijuttu!

Salme. Sina, Märt, oled kallil jõuluõhtul nii pahases tujus. Kas sa ei mäleta, mis õpetaja ütles — jõulud on rõõmupühad!

Märt. Olgu need rõõmsad, kes tahavad. Ei tea mis rõõmu mulle sest peaks olema — kallil jõuluõhtul lund rookida!

Hilda. Seda tegid sa karistuseks selle eest, et väikest Kustit kiusasid ja et su tunnistusel kaks nõrka oli.

Märt. Oi jah — või kaks nõrka! On see minu süü, et mul kaks nõrka oli. Kas ma ise nad sinna kirjutasin?

Juku. Ei nõrk tee mehele midagi. Paneb õppimishoogu juure.

Märt. Igatahes paneb juure. Tulevaks jõuluks pole mul nõrga õhkugi, kõik aina hääd — eks näe, keda nad siis panevad lund rookima.

Helju. Aga miks sa siis Kustiga nii kuri olid?

Märt. Noh — ega see talle halba teind, kui teist natuke sakutasin. Mis mees tast muidu kasvab, kui parajat õpetust ei saa.

Juku. Sa ju, kulla vennas, tikud oma õpetusega teisele krae kallale. Ega niimoodi ei saa.

Märt. Noh — ta hoidis nina natuke liiga kõrgel. Mõtleb, et tuleb maale, et siis kohe kes teab mis. Et: „oh mis teil maal, vaat mis meil linnas ikka!“. Omal pole õigeid püksegi jalas! Ptüi! (Sülgab põrandale.)

Hilda. Aga Märt! Kes siis niimoodi räägib! Sa peaksid Kustile seepärast kaasa tundma, mitte aga teda parastama!

Märt (endamisi). Tema vist mulle kaasa tunneks, kui mul pükse jalas poleks. Aga olgu ta kuidas ta on — olgu siis temal kah täna jõululaupäev!

Helju. Mida ütles ema: täna peame me kõik üksmeeles ja rahu olema. Jõulud on rahupühad. Kütunlatule säras lepivad ka kurjemadki vaenlased.

Emä (hüüab teises toas). Märt ae, Märt! Ole kuldne poiss ja tule mulle natuke appi õue, sul kasukas seljas!

Märt (teistele). Kas kuulsite nüüd? Märt siia ja Märt sinna! Sääl on siis nüüd need rahupühad! (Läheb, luud käes, teeb Kusti pää kohal luuaga liigutuse.) Köss! Hoiä aga eest ära! (Vasakule ära.)

Kusti (raputab end). Huu! Lund ja märga sapsas krae vahele. Hull küll!

Helju. Käsib sind ka nii arg alati olla!

Hilda. Ära kardä Märti ühti, Kusti. Täna oli ta juba üsna leplik!

Juku. Jätke aga see minu hooleks! Küll mina need kaks kanget meest leppima panen. Meil on jälle jõulud, ei nüüd ole enam aega riieldä. Laulame pärem veel seda ilusat laulu, mis esti pooleli jäi!

Kõik. Laulame jah!

Juku. Sest iga silmapilk võib tulla jõuluvana!

Kusti (kes nüüd julguse tagasi saand). Laulame jah! Ja mina löön takti. Juku — kas ma tohin takti lüüä?

Juku. Miks sas' ei tohi, kui aga oskad. Löö pääle!

Kusti. Mina löön takti jah! (Tõuseb toolilt püsti.)

Kõik (laulavad).

Läbi sahiseva lume
sõidab saanike. . .

Märt (sisestub äkki vasakult, nüüd vabanend kasukast, tõstab Kusti toolilt maha. Laul vaikib). Õige mul taktilööja!

Kusti. Uih! (Jookseb hirmunult teiste selja taha).

Märt. Kui siin majas keegi takti lööb, siis ainult mina! Pidage seda meeles!

Tüdrukud. Aga Märt! Märt!

Juku. Sääl ta on. Laul jälle katki. Niimoodi ei saagi me jõuluvanale laulu õppida!

Märt. Mul on hää tahtmine seda linnapoissi praegu veel natuke kraest sakutada. (Teeb sammu.)

Kusti. Uih! (Pageb veel rohkem tüdrukute taha).

Juku (astub vahele). Pidage! Nüüd on paras silmapilk mõlemäid mehi leppima panna, muidu ei tule jõuluvana meile üldse. Sina, Märt vennas, oled uhkust täis nagu see kuningas, kellest ma lugesin ja kes ennast kerjusest paremaks pidas. (Märdile.) Oled sa seda juttu lugend?

Märt. Pole aega jannata sehakese' asjaga!

Juku. Ilus. Siis kõnelen ma sulle selle jutu. Kas lubad?

Märt. Mis mina sust keelan, kui sa nii kangesti tahad. Aga mis see kuningas siia puutub?

Juku. Küll näed, et puutub. (Teistele.) Kas teie ka tahate?

Kõik. Jah, jutusta!

Juku. Ükskord elas üks uhke kuningas.

Märt. Nii algavad kõik muinasjutud.

Juku. Ta pidas end kõige tähtsamaks ja suuremaks inimeseks riigis.

Märt. Mis kuningas ta muidu oleks olnud!

Juku. Aga ta mõtles koguni, et ta suurem on kui Jumal! Ja ta keelas kõigile jumala nime suhu võtmast.

Märt (rahutult). Aga mis see kõik siia puutub?

Juku. Oota, oota. Aga ühel ööl, pärast seda hullu keeldu, ilmus ta juure ingel, võttis kuninga toredad riided ja pani talle selga kerjuse kaltsud. Ja siis lõi ta kõiki hoovkondlasi pimedusega, et need oma kuningat ära ei tunnud ja kerjuseks pidasid.

Märt. No seda ma ei usu!

J. HEIMBERG-KÖRREVESKI

Eidetütar ja taaditütar

Lastenäidend-muinasjutt 3 vaatuses

Tegelased

Taaditütar
Eidetütar
Taat
Eit
Kuningas
Kuningapoeg
Röövlipäalik
Röövel
Södur
Hiir

Murueide tütre, tondid, södurid.

Tegevustik sünnib metsamajakeses. Kõigis kolmes vaatuses üks ja sama lava.

Julius Heimberg-Körreveski (†)

Julius Heimberg, kirjaniku varjunimega Körreveski, oli meie populaarsemaid noorsoo-lavakirjanikke. (Ta suri 46 aastana 8. I 31. a.)

Olles tegelikult pädagoogiks Tallinnas, kirjutas ta suure innuga oma kooliõpetaja-kutsetöö kõrval rea noorsoonäidendeid, millistest menükamad on „Kapsatont“, „Kõige tugevam“, „Kratt“, „Õnneliku särk“, „Vanaema õpetus“ ja „Kuidas 7 rätsepat Türgi sõtta läks“. Kuid ka täisealisi pole Heimberg unustanud, kirjutades „Taaralase“ varjunime all isamaalise sisuga ajalooliku revüü „Lembitu tütar“.

„Eidetütar ja taaditütar“ on varalahkund kirjaniku viimne näidend. Selles me näeme, kuidas Heimberg oskas lihtsate, kuid südamlikkude sõnadega tungida noore hinge, luua laval õhkkonna, mis sünniks nagu meie endi kodumetsades, kuid mis ometi on nii muinasjutulikult kaugel.

Üks tükikene rahvapärast muinasjuttu tehtud koduseks lapse hingesilmale selgelt ja lihtsalt — selles peitub „Eidetütre ja taaditütre“ väärtus.

Väljavõte näidendi lõpust

Eit.

Seda minagi praegu vaatan, pole näha kuskil jah! Aga kui sa oma tütrele oskaid leida, küll sa siis minu tütrele kah pead oskama!

Taat.

Mis siis viga oli leida — kullakott oli laual.

Eit.

Egas minu tütar nii loll ole, et kulla lauale jätab!

Taat.

Noh — kus ta siis ise on?

Eit.

Nojah, tõepoolest — kus ta siis ise on? Krööt, ae! Kröödake! Kus sa oled? (Vaatab ümber, äkki humoorikalt.) Oh sa vemmäl — ta on enese vist kuhugile ära peitnud! Ta on ju niisugune suur vigurivänt. Krööt! Tule välja, mis sa jandad! Noh, tule kord juba! Tule näita selle rumala taaditütrele, kui palju sul kulda on, las tal jääb siis suu imestusest lahti. Tule kohe! (Kõik kuulatavad.) Noh — mis see siis ometi on. Vanamees, kus on Krööt?

Taat.

Siia voodisse ta minust jäi, ei ma tea rohkem midagi.

Eit

(nuusib ringi).

Kuhu ta ometi enese peitis! (Taaditütrele.) Sina pead teadma, sa selle majaga juba tuttav.

Taaditütar.

Ei mina tea. Minu teada ei ole siin mingisugust peiduurgast. Vast ehk on voodi all või ahju pääl.

Eit.

Eks vaatame järele! (Kükitab, vaatab voodi alla.) Siin ei ole! Mis sa ütled! Siis ta roju on ikka ahju pääl. Oota sa, vigurivänt, küll ma su säält kätte saan! (Ronib vaatama, kuid kukub istukile põrandale.) Ai sa raip!

Taaditütar.

(aitab ta üles).

Kas said haiget?

Eit

(kurjalt).

Mis haiget! Kaela pidin murdma! Häbemata tüdruk, saadab mu niisugusesse kohta kust kukkuda võib, et siis pärast oleks hää naerda! Katsu sa mul hirvitada, vaata, peksan su vanamehega tükkis majast välja!

Taaditütar

(kes kogu aeg tõsine).

Ma pole mõtelnudki naerda!

Taat.

No kuule nüüd hullu! (Naerab kõrvale.)

Eit

(taaditütrelle).

Mis sa säääl seisad siis nagu nui, ja taat kah. Tulge aidake parem otsida. Vahivad aga pääle, suud ammuli! (On tulnud laua juure ja märkab pudrukaussi.) Sa helde halastus — näe, pudru teisel päris söömata! Mis see siis tähendab? (Vaatab teistele küsivalt otsa, need ei oska midagi öelda.) Ei, siin on midagi juhtund! Ei minu tütar, hää laps, oleks jumala vilja lasknud raisku minna! Mis siin on juhtund? Räägi, sa kõlvatu tüdruk!

Taaditütar.

Ma ei tea! Võib olla ehk karu. . .

Eit.

Uih, karu! Mis karu? Kus on karu?

Taaditütar.

Ega ma ju ei tea, ma arvan ainult! Võib olla käis seesama karu, kes minuga siin pimesikku mängis.

Eit

(ehmatab veelgi rohkem).

Mis? Karu käis siin ja mängis sinuga pimesikku? Ja miks sa, vana lontrus seda siis kohe ei rääkind?! Kas mina oma kalli Krööda siis siia karule mängitada oleks saatnud! Ega temal siis niisugune metsalise süda sees ole, kui sinul. Ta ju niisugune õrnake, külap ehmatas omale krambid kõhtu.

Taaditütar.

Ma kardan, et on veel halvematki juhtund.

Eit.

Või nüüd sa kardad! Miks sa seda kodus ei öelnud?

Taaditütar.

Sa ei lasknud ju. Kui ma rääkida tahtsin, ütlesid sa vahele et: „mis sina, va lõkats, plärad. Minu tütar teab ise paremini!“

Eit.

Ikka et teab paremini, kui ma ta aga üles leiaks! (Märkab voodil Krööda rätti.) Haa! Mis see on? Krööda kirju rätt!

Taaditütar.

Helde taevas — karu on ta ära söönd!

Eit.

Ja sina oled ta mõrtsukas! Sina petsid ta siia! Sina ise jah! Ma kriimustan su silmad pääst välja, ma kitkun su juuksed pääst välja, ma kägistan su oma kätega ära!

Taat

(tõttab vahele).

Kulla inimesed küll! . . .

(Sel silmapilgul kostub õuest relvade tärin.)

Kuningapoeg

(uhkes sõjameherüüs, sisestub kiirelt, talle järgivad sõdurid odad käes).

Pidage! Kes julgeb puutada mu mõrsjat! Siduge kinni see inimene (osutab eite) ja heitke vangitorni!

Sõdurid

(haaravad rabeleva eide oma vahele).

Eit

(sõduritega rabeledes).

Urjuh — ärge tulge vanale inimesele kallale, röövlid! Mis teie siit otsite, kes teid siia kutsus?! (Rabeleb edasi.)

Kuningapoeg

(ligineb taaditütrelle).

Noh, mu ilus tütarlaps, ootasid sa ka mind?

Taaditütar.

Ootasin küll, aga ei uskund, et nii ruttu ja uhkena tuled. Oled ilus ja tore nagu kuningapoeg!

Kuningapoeg.

Jõudsin parajaks ajaks paigale, et sind selle põrguvanamoori käest päästa.

Eit

(kuningapoja poole).

Kes sina siis oled? Kuidas sa tohid end võõrastesse asjadesse segada? Mis sa topid oma nina sinna, kus pole tarvis!

Kuningapoeg.

Mul on seks õigus ja võim. Võin sind karistada su teo eest, aga võin sulle ka andestada.

Eit.

Eksa näe! Või kohe kõiki võid. No kui sul nisuke kange võim on — ütle siis kus mu tütar on?

Kuningapoeg.

Missugune tütar?

Eit.

Noh — sa siis ei tea, minu tütar Krööd.

Kuningapoeg.

Ah soo — võib olla teavad vangid midagi sellest loost. (Sõduritele.) Hei, sõdurid, tooge vangid sisse!

Sõdurid

(väljuvad ja toovad sisse röövli ja pääliku. Esimene neist väriseb kui haavaleht, teine aga on väljakutsuvalt uhke).

Eit

(tahab kohe tormata pääliku kallale, kuid sõdurid hoiavad teda tagasi).

Sina röövel! Sina mõrtsukas! Mis sa mu tütrega oled teind!

Päalik.

Ära karju ühti vanamoor, pole su tütrele häda midagi. Ta on praegu laeval ja sõidab Türgi-maa poole nii et vaht taga.

Eit.

Mis? Türgi-maale?! Miks ta sinna viiakse? (Röömsa lootusega.) Kas sultani prouaks või?

Päalik.

Õige mul kus sultani proua! Ei. Tüdruk müüakse sääli orjaks!

Eit.

Orjaks! Minu tütar orjaks! Minu tütar, keda ma olen hoidnud kui silmatera, kes eluilmast pole rasket tööd teind. . .

Päalik.

Pole viga, küll ta harjub!

Eit.

Sa häbemata kaabakas, sa inimese jätis, sa. . . (Tükib kallale.)

Päalik

(tõmbub tagasi).

Sõdurid — hoidke ta eemale, näete ise, et ma end selle peletise vastu kaitsta ei saa!

Eit.

Peletis! Ta ütles, et mina olevat peletis! Ui-jah! Laske ma kisun ta habemekarvad üksikult välja. Niisugune kaabakas! Nurjatu! Valelik! Kuidas ta mind häbemamatult pettis!

Päalik.

Kuidas mina sind petsin?! Sina ise petsid mind! Saadab taaditütre asemele oma nadikaela.

Eit.

Ise andsid nõu.

Päalik.

Kas mina käskisin sind oma tüdruku siia tuua?! Ise sa käisid mult nõu küsimas, kuidas taaditütrest lahti saada.

Eit.

Ja selleasemel, et temast lahti saada, on ta praegu siin priske ja terve ja kotitais kulda veel päälekauba.

Päalik.

Tema õnn, kui sai.

Eit.

Oi-jah, mis pärast siis just temal pidi õnne olema ja mitte minu tütrele. Mina arvan, et kui juba see hilpharakas koti täie kulda saab, minu tütar saab siis tingimata kaks!

Päalik.

Pea parem suu oma tütrele! Sain teise pärast veel orjakaupmehelt sõimata, ei tahtud vastugi võtta. Täna sain õnne, kui suure nurumise pääle poole hinda sain.

Röövel

(värisedes).

Ja — mi—mi—mina sain pä—pä—päälikut ke—keretäie!

Kuningapoeg.

Aitab küll! Kuulasin teie kõnet ja minu ot-sus on — olete kõik südäised! (Eidele.) Sina, õel inimene, rääkisid röövlitega kokku, et seda vaest tütarlast (osutab taaditütrele) hävitada. Lähed röövlitega ühes vangis.

Taaditütar.

(paluvalt kuningapojale).

Anna talle andeks, ma palun sind! Ta on mu võõrasema ja ei teind seda halvast südamest.

Päalik

(langeb põlvili kuningapojale ette).

Auline kohtumõistja, tee kõik mis tahad, aga ära seda naist vangis pane.

Kuningapoeg.

Kuidas? Ka sina palud talle armu?!

Päalik.

Ei, ma palun armu oma habemele, sest kui see vanamoor minuga ühes vangis satuks, siis ei jääks mu ilusast habemest enam tüükaid kahjärele.

Kuningapoeg.

Ah nii. Noh — esialul vähemalt pole sul midagi karta, sest jääte sõdurite valve alla. Lõpulikult otsustab teie saatuse mu isa.

Taaditütar.

Kes on sinu isa?

Kuningas

(sisestub samal hetkel oma saatjaskonna — mõne sõduri ja hoovmeistri saatel).

Kuningapoeg

(ruttab talle rõõmuüllatuses vastu).

Isa!!!

Kuningas.

Tere, mu poeg. Kuidas käsi käib?

Kuningapoeg.

Hästi, isa. Röövlisalk on tabatud, nende päalik oma abimehega seisavad sinu ees! (Osutab röövlit ja päalikut.)

Kuningas

(viskab neile lühikese põlgava pilgu, siis teistele).

Jumal tänatud — meie maa võib jälle julgusega tööd teha ja rahulikult magada. Sinule aga, mu poeg, soovin su ettevõtte kordamineku puhul südamlikult õnne. Oma teoga näitasid sa, et sa meie kuninglikus soos vääriline järeltulija oled. Selle tänuks tahan täita iga sinu soovi. (Teeb märgi, sõdurid viivad röövlid ära.)

Kuningapoeg.

Minu teened ei ole suured, sest rohkem tänu väärivad küll minu truud sõdurid. Aga siiski — kui sa mulle luba andsid midagi soovida, julgen ma esitada sulle ühe suure palve.

Kuningas.

Ütle aga, olgu see või pool mu kuningriiki.

Kuningapoeg.

Minu palve ei ole sugugi väiksem, isa. (Tõmbab taaditütre oma juure). Luba see tütarlaps mulle naiseks. Ta on küll vaene, kuid tal on kuldne süda.

Kuningas

(vaatab hetke uurival taaditütart, siis pöörduv poja poole).

Sinu palve tuleb mulle veidi ootamatult. Me ei tunne seda tütarlast. Tütarlapsi on minu kuningriigis palju, kuningapoegi aga üksainus — võib olla igatseb tema, nagu kõik teisedki, ainult su kuulsust ja vara? . . .

Kuningapoeg.

Seda saame kohe teada. (Taaditütre poole.) Ütle mulle — tahad sa ka siis mu abikaasaks saada, kui ma kuningapoeg ei oleks?

Taaditütar.

Auväärt kuningas! Õppisin su poega tundma kui vaest rändurit ja olin nii hirmus õnnelik, et ta mind lubas kosida. Kuid nüüd, teades, et ta on kuningapoeg, ei julge ma ta pakkumist vastu võtta. Täna sind, kuningapoeg, et sa minu vaese tüdruku vastu nii helde olid ja soovin sulle väärrika mõrvoja leidmiseks palju õnne. (Pöörduv isa poole.) Lähme nüüd, isa!

Kuningas

(peatub teda).

Ei, mu laps — nüüd näen ma, et mu poeg on hästi valind. Tule siia, ole mu pojale truuks abikaasaks ja mulle armsaks tütreks. Annan teile oma isaliku õnnistuse! (Viib taaditütre kuningapoja juure.)

Eit

(vihaselt).

Ma lähen lõhki vihast ja kadedusest! Sa heldus — kelle kallal ma oma viha nüüd veel vähendan. Sina taat — kui ma vabaks saan, küll ma sind siis nüpeldan!

Kuningas

(eite osutades).

Kes see on?

Kuningapoeg.

Minu mõrvoja võõrasema, seesama, kes tahis mu mõrvoja röövlitele müüa.

Eit.

Ei ole õige. Mina ei tea röövlitest midagi.

Kuningapoeg.

Seda rohkem teavad aga röövlid sinust. Nemed on vähemalt nii ausad, et nad seda ei salga!

Kuningas.

Kui ta oli röövlitega ühes nõus, siis peab ta saama ka röövlite palga.

Taaditütar.

Armuline kuningas, anna talle armu!

Taat.

Seda palun minagi aulikult kuningalt.

Kuningas.

Ei tahaks sinu esimest palvet täitmata jätta, kuid tema kurjade ähvarduste pärast ei saa ma talle armu anda. Määrän ta seakarjuseks, kuni tal paremad mõtted pähe tulevad! Viige ta ära!

Sõdurid

(tirivad rabeleva eide välja).

Eit

(minnes).

Või paremad mõtted! Kus mu tütar on! Niipea, kui ma saan, olen su habemes kinni! (Taaditütrelle.) Ja ära sinagi mõtle, et. . . (Ta viiakse ära.)

Kuningas.

Nüüd võime ka meie minna. Väljas ootab meid tõld ja minu ustavad sõdurid. Sina, isa, (pöörduv taadi poole) tule meiega. Sul ei pea olema murepäivi, sest sina jääd nüüd sõbraks ja nõuandjaks mulle vanusepäivil! Läki! (Lähevad. Väljas rõõmus marss.)

Hiir

(lipsab lõbusalt voodi alt välja, hüppab marsitaktis lauale ja lehvitab neile järele).

E e s r i e .

Lõpp.

Baat punast wiina

Art. Awertshento dialoog

Tegelesed :

Arimees.

Kaubapattuja.

Wõõrastemaja tuba. Arimees istub ja loeb lehte.
Koputus ufsle.

Arimees. Noh — kes sääl on?

Kaubap. Mis tähendab kes?! Mina!

Arimees. Kes mina?

Kaubap. Mina! Kui see mina olen, siis ütlen ma mina! Kui oleks see keegi teine, siis ütleks ta ka teine!

Arimees. Mis waja?

Kaubap. Mis waja? Te arwate, et mul pole waja! Ei, teate — ma hirmsasti kartsin tulla teie juure!

Arimees. Miks siis?

Kaubap. Ja noh — wärawate kõrwal lebas üks sehake suur koer, et ma päris ehmusin.

Arimees. No waat, kus näüd rumalus! Te ju teate, et suured koerad ei hammusta!

Kaubap. Ja waadake — mina tean ju küll, aga ma kardan wäga, et koer ei tea!

Arimees. Kes te olete sehake?

Kaubap. Mina? — Gloobus.

Arimees. Na! Gloobus! Olen kuulnud teist! Kuulge — see pole küll kuigi ilus. Teate, kogu linn kõneleb sellest, et hambaarst Regelman teie naisega elab.

Kaubap. Mõteltge, milline au! Kui tahaks, ma elaks ise ka temaga!

(Istus toolile, millel arimehe müts.)

Arimees. Kuulge te istute minu mütsile!

Kaubap. Kas te araminekule walmistute? Noh — wõlke, siin on teie müts. Mina kah, teate, nõnda samuti istusin ühel ballil wõõrale toolile. . . Korraga — tunnen — kusagilt puhub!

Arimees. Mis see oli siis?

Kaubap. Ma, teate, istusin õhupuhastajale! Mis uudist sõjast on?

Arimees. Na — teid huwitab sõda?

Kaubap. Noh — ma ise ju olin sõjas! Di, kuidas ma sääl wõitlesin!

Arimees. Namaa eest?

Kaubap. Ei, Rabinowitshi!

Arimees. Kuidas nii, Rabinowitshi?

Kaubap. Sisse wedas mu, kelm! Tema pärast tult mul soldatiks minna. Teate — kohtan teda kord tänawal — küsib: „Tascha — miks nii kurb?“ Mis tähendab miks? Kui inimesel soldatina sõtta tuleb minna, mis rõõmu ta ikka selles peaks leidma?! Aga tema ütles: „Tead — sind ei wõeta wastu!“ Aga mis peats siis tegema? „Üsna lihtne“ ütles, „mine koju ja kolm päewa järgimööda loe kolm kord päewas kolme tähtsamat juudi palwet. . . kolm kord lõpuni, siis jälle 3 korda tagasi“. Mis sa räägid? Mitab? „Tmehästi!“ Nõnda siis läksin ma koju ja lugesin kolm päewa juudi palwet, ikka edespidi ja tagurpidi, risi ja rästi! Aga teate mis! Neljandal päewal tulen sõjawäekomisjoni ja sääl bel-dakke: „kõlbulik!“ Kohtan seda Rabinowitshi idiwoti. . . „Noh, kuis on?“ küsib. „Mis sa segasid oma palwetega — wastu wõeti!“ „Mis sa räägid? Aga kas sa palwetid korralikult lugesid?“

— „Muidugi, kolm kord edasi, kolm tagasi.“ — „Aga kuule — kas sul midagi rihet wõi wiga kah oli?“ — Ei olnud. — „No mis sa siis tühja jändasid nende palwetega, kui sul midagi wiga polnud!“ Mh — olete te kunagi kuulnud sellisest Rabinowitshist? Noh — ja läksingi sõdima. Di, millised koledufed on sõjas! Oli ükskord sarnane koht, et ainult ratsa ja kahurwägi pääses läbi, aga jalawägi — mitte kuidagi!

Arimees. Nonoh, mis te rumalust kõnelete. Kui juba ratsa- ja kahurwägi läbi pääses, pidi jalawägi palju kergema waewaga pääsema.

Kaubap. Ei pääsend — ma ju ise olin sarnases seisuterras. Jalawägi mitte kuidagi ei saand.

Arimees. Miks siis?

Kaubap. Koeri oli palju. Hirmus tigeidid koeri.

Arimees. Te nähtawasti selleks wiist tulitegi, et mulle sarnaseid rumalusi jutustada.

Kaubap. Ei, ei — miks siis sellepärast — hoopis muu asja pärast! Kuulate! On hääd kaup. Tahate osta?

Arimees. Millist kaup?

Kaubap. 15 tonni sekundinäitajaid ja 15 tonni siirupit.

Arimees. Sekundinäitajaid mulle ei lähe, kuid siirupit wõiks ju wõtta.

Kaubap. Ei, üksikult ei ole müügil.

Arimees. Miski siis?

Kaubap. Waadate — jelles on üks wäike wiperus — sekundinäitajad läksid siirupiga segamini. Neid on waja jäält wälja noppida!

Arimees (naerab). Suurepärane kaup! Kuulge mis nõu ma annan: pakkuge neid mu sõbrale Wolkowitshile.

Kaubap. Do, ei. Te teate ju, et ma teemast jüdamlikkude tunnetega eemale hoiain. Tema, teate — tahtis mulle eile wastu lõugu anda.

Arimees. Kuft te seda teate, et ta tahtis?

Kaubap. Noh — ta ju andiski!

Arimees. Mis te siis ütlete — tahtis?

Kaubap. Noh, kui ta poleks tahtnud, siis ta poleks ka annud.

Arimees. Aga mispärast ta teiega nii halwasti käitus?

Kaubap. No teate — ta kõneles mulle ühest sarnasest juhtumisest, mis sugugi nii polnud, nagu tema kõneles. Ta rääkis, et teab Bahmutis ühe mehe Soloweitshitu, kes oma ilusa tenoriga teenis 800 rubla. Aga mina ütlen talle: „mitte midagi sellefarnast. Ma tean wäga hästi seda juhtumist, see oli hoopis teisiti: esiteks polnud see mees Soloweitshit, waid Worobeitshit, mitte Bahmutis, waid Rahmutis, mitte tenoriga, waid wana rauaga, mitte 800 rubla, waid 300, ja ei teenind, waid kaotas ära! Noh?”

Arimees. Igatahes sarnased on need juhtused. Nüüd aga lõpetage, sest tahan magada.

Kaubap. Mis tähendab lõpetage, kui ma kõige tähtsamat weel pole öelnud. Teate, miks ma teie juure tulin? (Naputab ärimest õlast.) On wiina!

Arimees. Wiina ma ei waja!

Kaubap. Ma ütlesin ju — on wiina!! Aga see on sehake wiin, et näpud kleepuwad. Punane — lihsfalt hirmus, milline!

Arimees. Ma ütlesin ju, ma ei waja! Ma ei joo wiina.

Kaubap. Teie ei joo? Aga siis hakkate

jooma! Kas see raste on wõi mis? Ja milline wiin! Suurepärane! Puhas! Puhtam kui wesi!

Arimees. Ma ütlesin ju teile — jätke mind rahule oma wiinaga! Mul juba kurt walutab, rääkida raste.

Kaubap. Wõi armate, et mul ferge on? Kui kurt walutab — siis wõtte midagi isse selle walu wastu!

Arimees. Ei aita! Ma juba wõtsin gogol-mogelit.

Kaubap. Noh, kui Gogol-mogol ei aita, katsume Puschkin-Muschkinit wõtta — oli tah tubli kirjanik.

Arimees. Sõitke kuradile oma nõuannetega!

Kaubap. Ei noh, ilma naljata, wõtte wadide punast wiina! Lihsfalt, teate, niisugune wiin, et naljed ja lapsed jookwad — nagu hobused!

Arimees. Ütlesin teile ju selges eesti keeles — ma ei waja! (Tõuseb püsti ja täib närmee-rides edasi-tagasi.)

Kaubap. (kõnnib ta järele). Kuulge siis! No kui te nüüd ei osta seda wiina ja ei joo teda — see oleks ju lihsfalt sigadus. Ma ei patu ju teile kümnet waati, wõtte üks! Sest. . .

Arimees (alliwihajett). Wälja!

Kaubap. (üllatatum). Palun wabandust, aga kas on see nali wõi tõsi?

Arimees. Muudugi tõsi?

Kaubap. Jumalale tänu, et tõsi, sest sehakefi nalju ma suurt ei armasta. No kuulge — kuidas siis jääb selle punase wiinaga?

Arimees. Ah — kurr-rvadile käige! (Tõutad ta wälja ufseft. Kuulda tuffumise müdin. Arimees sifestub raskelt hingates, pühib higi ja wajub wäimuna toolile.) (Paus.)

Kaubap. (sifestub näsju lööduna). Kuulge — nüüd ma näen, et teil tõesti punast wiina tarwis pole. Aga wõib olla lähed teile walget wiina?

Arimees. Ei walget ega punast — midagi!

Kaubap. Aga mida teil siis waja on?

Arimees. Mida mul waja on? (Wihajett.) Superfoswaati on teil?

Kaubap. Mida? Mida?

Arimees. Su—per—fos—waati?!

Kaubap. Su—per—fos—waati? . . . Ei!

Arimees. Idioot!

Kaubap. Di! Di! (Paus.) Aga üteltge, härra suurkaupmees — teil superfoswaati on?

Arimees. Ei. Aga mis siis?

Kaubap. (tähendusriffalt). Noo—oo—ooo?! (Arimees wistub wihajett kaubapattuja poole. Mõlemad taowad ufseft wälja. Kolm trepil.)

Miks sõdur olen ma!

Ühe sõduri laul kibedal filmapilgul. W. Oxford.

1.

Jah — pataljoni teenida
on tõesti päris hull,
siin tähtsusetu oled ja
kui ümargune null!
Õõ jõuab kätte juba,
sul puudub linnaluba!

Oh jaa. . . oh jaa,
miks sõdur olen ma!

2.

Müüd selga püssid, madfenid,
meil algab lahingdrill,
kus kõhust saati pori sees
pead käima käpakil!
Kui algavad need drillid,
siis hoia piip ja prillid!

Oh jaa. . . oh jaa,
miks sõdur olen ma!

3.

Kui õhtul tühja kerega
ja pudru järel läed,
siis kotta walges tahwtanis
jääb kalla serwal näed.
Ta uhtelt tõstab kulpi
ja walab sulle sulpi!

Oh jaa. . . oh jaa,
miks sõdur olen ma!

Kui oled eraelus ju
ja abiellunud,
siis läbi atna naisuhest
saab eemalt näidatud.

4.

Meil pataljoni ruumides
peab puhtust pidama.
Kui luua-koifad kulunud —
siis pühi pükstega.
Ja kui a'ad pükstid nartsu,
saad seitse päewa kartsu!

Oh jaa. . . oh jaa,
miks sõdur olen ma!

5.

Kui saunaleiust tuled ja,
siis mine roogi lund!
Sa sooja kohwi joomisest
wõib wabalt näha und!
Ja ennem et saa rahu,
kui on sul kange nohu.

Oh jaa. . . oh jaa,
miks sõdur olen ma!

6.

Kui ambulantsis ütleb sa,
et hammas valutab,
siis welsker suurest pudelist,
kastorkat tilgutab.
Ta õige mehhist moodi
sul selga hõõrub jooti.

Oh jaa. . . oh jaa,
miks sõdur olen ma!

7.

Pead jätma patu-ihä,
sest pataljon on püha.
Oh jaa. . . oh jaa,
miks sõdur olen ma!

Üks trupp teatriinimesi vaidleb küsimuse üle, kes praegusel hetkel on teatri suurim tõmbejõud. Nimetatakse paljuid näitlejaid, kuid kokkulepet ei tule seni, kuni üks naljahammas esitab järgmise „üleminekuvormeli“: „teatri suurim tõmbejõud on eesriidetõmbaja“.

Uusi näidendeid

J. Põldmäe

Oleme kõikjal kuulnud põhjendatud nurinat väikelava tegelaste poolt meie lavateoste puudulikkuse üle ja igatks meist, olles vähegi tegelend maalavadel, teab, millist vaeva nõuab kohase näidendi leidmine, mille edu juba ette oleks kindlustatud. Ent nüüd näib see näidendite kriis mööduvat „Mikumärdi“ suur edu tiivustas kõiki ja nüüd on jõudnud ajajärk, mil näidendeid kirjutab igatks. Eriti viljakas uute näidendite poolest on käesolev aasta. Kevadepoolsetes ilmused trükist väärtuslikud M. Metsanurga „Haljal oksal“ ja Jaan Leemetsa „President Nuiatust“ („Talupoegade president“), ning neile on nüüd sügisel hooajal seltsind rida teisigi. Käesolevate ridade eesmärk on peatuda lühidalt ilmund näidendite juures ja vaadelda neid esmajoones väikelavalisest seisukohast.

Suurima eelvuse lavakirjanduse rindel tekitas muidugi Haridusliidu näidendite võistlus, milline andis meile auhinnatud teoseina: P. Bollmanni „Kolmas tee“, E. Posti „Kui põhjaku arkab“, A. Mälgu „Vaese mehe ututall“ ja H. Murrik-Vuolijõe „Koidula“.

Kuigi Haridusliidu üheks võistlustingimuseks oli näidendi sobivus väikelavadele, peame siiski väitma, et „Koidula“ on mõeldav küll ainult kunstnikele-elukutselisile (näidend sellepärast kroonitigi eriauhinnaga), väikelavad aga ei suuda kuidagi kujutada usutavalt selle kapriisse ja ahastava naise tragöödiat.

Samasse elukutseliste liiki arvaksin isiklikult ka tundmatu autori „Kolmanda tee“, milline isegi „Estonias“ ei suutnud lüüa läbi.

E. Posti „Kui põhjaku arkab“ on kindlasti mängitav väikelavadel, ja ta ongi juba mitmes kohas võetud pühadeaegsesse mängukavva. Näidendile, kui noore autori esikteosele ei saa ju esitada suuri nõudeid,

ent tegelaste põlvenemine põlisest maa-rahvast ja aineajakohasus lubab arvata, et teos suudab lüüa läbi. Ent ülesehituselt teos on liiaks veniv ja kannatab liigliha all. Alul ühtlane ja kompaktne, kipub ta lõpupoolel valguma laiali ja muutub kuidagi uduseks ja selgusetuks.

Hoopis tugevam ja väikelavalise menu eeldusi omav on A. Mälgu „Vaese mehe ututall“. Niisugused mehed nagu sulane Tiit, naabripere mees Rein Rääbis, üliõpilane Oinas, korporandist tütar Irma ja kõhuvalu vaevlev perenaine on luu meie luust ja liha meie lihast. „Ututalle“ sõnastus pole ju iseenesest küll nii väga soolane, huumorigi on tagasihoidlikum, ent ta pakub suuri võimalusi lavastajale ja näitlejaile. Paljudel (eriti päälinna lähedasil lavategelasil) oli võimalus näha näidendit Tallinna „Töölisteatri“ laval, kus lavastusline külg oli viidud ülima tipuni.

Neil, kel võimalus jälgida lavastust „Töölisteatri“, oli see kindlasti suureks õpiseks. Võistlejaist „Ututallele“ võiksid tulla kõne alla ainult vanameistri Hugo Raudsepa „Vedelvorst“ ja Artur Adsoni „Iluduskuninganna“. (Jaan Kärneri „Merihärg & Ko“ ei saa tulla kõne alla väikelavalises ülevaates.)

„Vedelvorst“ oma laiskade ja vedelate tegelastega ning lopsakas-rahvalikkude kõnekäänudega hoiab ülal kogu nelja vaastuse kestes publiku häätuju, ent näidendi lõppedes tunned aga mingit tühjuse tunnet, sest „Vedelvorstil“ kahjuks pole päaegu mingit sisu — sündmustik on ehitatud ainult üksikutele piltidele, mida hoiab koos Raudsepa suur jutustamisoskus, huumorikus ja paiguti isegi liigrõvedad „pommid“. Ent teos on mängitav, kui leidub tegelaste hulgas kohane vedelvorst. On Gustavi — Näsnäruda laisa perepoja osa õigeis-vedelais kätes, kui temale sekundee-

rib peremehe laiskusest mõnutundev sulane oma lopsaka jutu ja saarlase murdega, kui neile kaasa lööb kõva sõnaga vöölmünder, hunt lamba nahas, saame laval lõbusa trio, kolm musketääri, kes hoolitsevad raha-naeruelundite kōditamise eest.

Hoopis teist laadi on Adsoni „Iluduskuninganna“. Kui „Vedelvorst“ seisab ülal oma rõvedustega ja kahemõttelisusega, siis „Iluduskuninganna“ tahab pääseda mõjule oma tõsielulikkusega. Adson on aine valind päevakohase. Iludusvõistlusi on meil korraldatud kõikjal, küll ülemaalsi, küll väiksema ulatuslikke — primadonnasid on valitud pāälinnas, misse on kroonitud ka kõige mahajāätumas metsakolkas.

Adsoni iluduskuninganna võrsub kingsepa töötoast, ta kuulub päris „suursuguste“ misside hulka, keda valind pāälinna ajaleht „Tervis ja ilu“ (kas mitte „Ilo“?) ning kes saadetakse rünnakule Pariisi vallutama miss Maailma kuldset kuninganna krooni. Ent Ellen Riismandeli (miss „Estonia“) saatus on juba ette teada — mõni kuu hiljem ta on hüljatud, ta on unustatud kõigi poolt, ta iludusega teenitud rahasummad on läind kõige liha teed kaudu oma peen kavaleri krahv P. E. Du Lay, kes on maakeeles āraseletatult kuulus lukulõhkuja ja lambavaras Petulai. „Iluduskuningannas“ on vāgagi haid tüüpe, kes kindlasti võidavad publiku sūmpaatia. Nii kingseppmeister Māgraken, vana puhtahingeline ja „Udu-māe kuninga“ pāakuju õndsast linnavāike-teatrite õitseajast, nii Ossi Pura — meistri sõnakuulelik õpipoiss, nii Māgrakeni ja ta riika naise viimne võsu Lia-Mia, kes küll algkooli õpilase kohta kujutatud liig elutargana, nii mūrtsurikas autojuht August Praks, oma 60 hobusejõulise Buickiga jne. Lavaliselt näidend on lihtis — dekoratsioonelt läbiviidav. Kardan ainult, et need liiaks targad ja peened kõnelused pole arusaadavad ja vastuvõetavad maarahvale, ning halb on, kui näitejuht oma tööle asudes peab end varustama võõrsõnade leksikoniga. Ent see puudus on vālditav — pruugib ainult juba varem tükk „tõlkida maakeele“ ja nii ta muutub tajutavaks, ühtlasi aga ka nauditavaks maiuspalaks iludusvõistlusi ja missikroonimisi läbieland publikule.

Suuremate ja esmajārguliste viljaterade hulka kuulub ka kahtlematult kauavaikind Kristjan Rutoffi „Vāimehed“. Sellelegi näi-

dile võib läheneda teatava kunstilise hinnanguga ja kuuldavasti teos on rajamas omale teed ka suurlavadele. „Vāimeeste“ pōhiheliks on rikka perettütre kosjalood — sobiva vāimehe otsimised ja kergekaaluliste „suksutajate“ tühjalt tagasisaatmised. Aine iseenesest lõhnab juba aastate järele, sest on ju see vāimeeste motiiv, vanemate vastuseismine ühelt poolt ja kohane mehe väljavalimine teiselt poolt, esinend paljudes meie vanemais näidendis. Rutoffi stiil on kerge, hüplev ja āärmiselt lühilause-line. Lausete ulatus on paiguti nii minimaalne, et juba täiesti segavalt mõjub üldkāigule. Huumori meestena on võetud sisse sulane-üliõpilane Ants, pārastine tööline vāimees, ja majade omanik. Andres Kirilov „Juesuust“. Andres on ju vāga naljatütup oma alaliste jutukorrutamistega, ühe ja sama kordamisega, ent keelemurre on liiaks raske — paiguti jääb jutt täiesti arusaamatuks. Autor on aga jātnud võimaluse Andruska kõneluste lühendamiseks, millist võimalust maalavadel vist tēnulikkusega tuleb kasutada. Muidu Andruska on hāā kuju ja ta kindlasti etendusel sammutab nāidendi keskkuju kohale.

Sulane Ants, kes pāaegu ainukeseks positiivseks tütübiks nāidendis, on ju vāga lõbus poiss, ent ta paiguti on liiaks kerge-meelne māngima esimese viuldaaja osa; need sagedased vahemārkused ja naljaks moodustatud palved muudavad Antsu liiaks kerglaseks. Pooldaksin küll kārpeid, eriti just Antsu palvete ja teiste lapsikuste arvel. Teised tegelased on harilikud ja varem tuntud. Muide — nāidendit võib soovitada maalavadele, sest autori nimigi lubab palju. On ju Rutoff oma „Kiviga“ vallutand kogu maa ja ise eluaegse väikelava tegelasena ta oskab kirjutamisel pidada silmas maa-publiku nõudeid.

Valitsevat draamakriisi on pūtdnud lahendada Heino Anto oma „Pärtli peremehe surmaga“, mis uuesti soendatud üles „Jumala õnnistusest“. See on lähidane teos meie maarahva hingeelust, noorte kui ka vanade õnnetuist armuvahekorrist ja ülekohtuste patukahetsusest. Ent nāidendi konflikt on liiaks lihtis — ei ühtki mahalaskmist ega ülespoomist, ei ühtki suremist ega tapmist laval publiku silme ees — konflikt moodustub ainult metsniku salajasest haavamises seljatagant tiisikusehaige perepoja Juhani poolt armukadeduse mõjul.

Kardan, et selline tükk puht tragöödiana on liiaks kergekaaluline meie härjavõitluse publikule, kes laval ihkab näha ainult laskmist ja suremist või siis jälle pöörast ja üleemeelikut nalja. Rahvatükina „Pärtli pemehe surm“ on teretunud.

Kolmanda liigi moodustavad näidendid, millised loodud varem tuntud aineil. Mainiksin siinkohal Andres Särevi dramatiseeringut „Vidriku parun“, A. Tammanni samanimelisest jutustisest. Dramatiseering aitab tagajärjekalt täita seda tühja kohta, milline meil valitsemas vabariigi aastapäeva kohases repertuaaris.

Siia liiki arvaksin veel „Jorupera pemehed“ ja „Otsatalu õnneputuse“, missugused kindlasti leiavad sooja vastuvõtu väikelavadel oma rahvapärase naljaga ja seiklusrikka sisuga.

Peatuksin siinkohal veel ühe pärli juu-

res, milliseks osutub Heimberg-Körreveski lastenäidend „Eidetütar ja taaditütar“. See muinasjutuline pilt vaeslapsesest, kuningaist ja kuningapoegist muudab lapselikult rõõmsaks ka vanagi südame, mille tõttu teos pole mõeldav mitte ainult lastele vaid teda võidaks mängida suure eduga ka vanade poolt vanadele või parem muidugi — lastele.

Ka B. Kangermani „Jälle on jõulud“ oma südamlike lauludega kindlasti leiab tee laste jõululavadele.

Niisugune on üldjoontes pilt, milline moodustub aasta viimase poole näitekirjandusest. Tahan loota, et maalavade tegelased vääriliselt hindaks meie oma autorite loovat tahet ja töötulemusi ja et nüüd on ehk saabumas aeg, kus kogu aasta repertuaari võime koostada oma teoseist senise välismaalise „ersatsi“ asemel.

„ARMU VÄIKESED VÄARATUSED“ Ü. E. N. Ü. TALL. OS. NÄITETR. ETTEKANDEL

3. XII 32 a. Raua t. algkoolimajas.

See Läti naiskirjaniku E. Zälite näidend ei võimalda näitlejaile ega lavastajaile palju. Sisu on nagu kuidagi konseptiline, sõre ja tegevuslik antud üksikute stseenide kaupa, milliseid väga raske kokku liita ühiseks arusaamblimänguks. Lisaks kõigele sellele on äärmiselt halb näidendi tõlge; kõnelemata lavalisest keelest, millist siin üldse peaaegu pole, on näidendis tõlkimisega segi vassitud tema tõelik, originaalne sisu ja nimelt: läti tegelased muudetud eestlastiks ja eestlane lätlaseks, kes siis pandud kõnelema ehtsat juudimurret.

Ü. E. N. Ü. Tallinna osak. näitetrupp nimetatud näidendi ettekandmisega aga valmistab meeldiva üllatuse. Oli parandatud keelt, tüübid olid originaalseiks ümber tehtud ja lavastaja oli suutnud teose täielikult väikelavale mugandada. Meeldiv dekoratsioon sellele panoraamaks — nii näidend väliselt oli väga imponeeriv ja asjaarmastajate kohta väikene kunstisaavutis.

Näitetrupp üldiselt, peab ütlema, koosneb väga töotustandvaist näitejõududest, olgugi, et nii mõnigi esinevaval laval esmakordselt. Hää hoole ja püüdumiste juures võiks kujuneda trupist kunstimaitseline asjaarmastajate-teater. Näitlejaist võiks kiitvalt nimetada Andrese osas hra Sallerit, ja tema abikaasa Eva osas prl. Eskot. Neist esimene omab erilise rahulikkuse mängu, mille tõttu mõjub esijoones väga oma intelligentse mängunivooga. Prl. Esko mõjub oma välise meeldiva kuju ja sundimata mänguga, kuid jätab soovida diktsioonis, eriti „s“ tähes. Eva õdetütar Rutt — prl. A. Triipus omab väga palju lavanärvi, naiivset sümpaatsust kujus ja lüürlilist tooni häälekõlas, millised väga lubavad voorused. Teistest kujudest viiulikunstnik Konradi hra Hannuse kujutlusel löi läbi, ehkki osa, kui selline, ei paku mänguks suuri võimalusi. Hra Annus oma lüürlilise tenoriga võiks olla hää esimese armastaja osade täitja — kui ta püüaks kõigepäält parandada oma kehahoidu ja poose. Eestlasest asunik Juhan hra Sambergina ja teenija prl. Niilina — noh, need olid parajas sõiduvees. Samuti ka pr. Samberg Liisana, hra Malust Kristjanina ja hra Somel sulase Märdina.

Soovin südamest, et see näitetrupp oma tööd poolikule ei jätaks, vaid uue hooga areneks, kuna hoogne areng täiendaks sisemist hinge trupis ja harmoniseeriks esinemisile kunstilise värvingu.

J. P.

„JORUPERA PEREMEHED“ VAIDAS

11. dets. Vaida Põllumeeste Kogu etendas vastset maarahva komöödiat „Jorupera peremehed“. Püüan siinkohal anda edasi kokkuvõttes neid muljeid, milliseid tükk jättis vaatlejasse.

Tänu vana Jorupera Jaagule (K. Grünthal) läks näidend tubli tempoga üle lava. Jaagu äärmiselt distsiplineeritud ja järelemõeldud mäng kiskus kaasa ka teised. Tegelasist teenib otsekohe komplimendi esmajoones Jorupera Jaak. Ei ühtki eksimist toonis, ei ühtki kõrvalekaldumist osast, nii sooritas usutavalt oma ülesande vana veteraan Grünthal. Häa oli veel K. Valdbrett sulase Antsuna. Oma lepast tehtud piibunoga ja tedretähilise näoga ta kutsus esile elavad kiiduavaldused. Kahju ainult, et Antsu osa nii väikene. P. Valdbretti onu Joosu ei annud kõiki, mida võimaldab osa raamistik, mäng oli tehtud, ka ei lasknud liiaks noor grimm vanamehe elutarkust võidule. Samuti oli kunstlik ka Kimmeli Kusta.

Midagi erilist ei pakkund ka armastajapaarid Klaara ja Villi ja peretütar oma notariga. Need loomulikud suudlused on ju laval väga ilusad ja armsad, ent ettevaatust! — ei maksa minna liiale — päälegi kui armatsemine sünnib lähedase lava tõttu käe ulatuses. Kallis peretütar, niisuguse lahke näoga ja pehme häälega ei kratsita ju ometi meestel silmi välja. Soovitaksin tulevikus küll teha vähegi kurjem nägu ja sõjakam toon, siis ehk usuvad seda „ähvardust“ pääle Kimmeli Kusta veel teisedki mehed.

Üldiselt tükk rahuldab, ja tundub, et olemasolevate jõududega trupp on võimeline lavastama ka raskemaidki asju.

J. P.

A. MÄLK'I „VAESE MEHE UTUTALL“ SAUE-JÄLGIMÄEL

Saue-Jälgimäe Haridusseltsi poolt etendati 10. dets. Jälgimäe algkoolis A. Mälki „Vaese mehe ututall“, mida võib pidada kohaliku näite-trupi parimaks lavastuseks. Saalitäie publiku poolt said asjaarmastajad näitlejad haruldaselt tormiliste kiiduavaldiste osaliseks, mis kuidagi ei tahtnud lõppeda, publik otse juubeldas.

„Vaese mehe ututalle“ lavastas Tallinna „Töölisterit“ osalt jäljendades A. Metusalem, kes ühtlasi võrratult hästi mängis Kivimäe peremehe Märdi osa. Kogu mäng oli hoogne, tihe,

tegelaste kujud ja tüübid hoolikalt välja töötatud ja osadesse süvendatud. Meeldiva kuju pakkus A. Piikmann Tiit Nöökeri osas, kes pideva kontakti lõi oma hää mängu ja „elutarkusega“ lava ja publiku vahele. Veenvalt mängis A. Voormann Rein Rääbist. Naisosalisist usutavat elutruud kuju pakkus prl. Ots, kes mängis teenija Eltsu osa. Ilusat mängu pakkus ka prl. N. Reintam saunanaise osas, kes aga vägisi tikkus liig noor olema. Pr. M. Kleener Irmgardina, lõi tõetruu elutühja naiskorporandi tüübi, J. Lind üliõpilane Oinana oli ebasobivas osas, kuna tema mäng osutus tehtuks, samuti esines temalt rohkesti valet väljarääkimist. Prl. A. Vagenstein hädise perenaisena ja E. Prooso lihunikuna täiesti rahuldavad. Kõlaefektid puudusid.

Kahju, et peoruumid on väga madalad, et ei saa lava ehitada, vaid peab põrandal mängima, Ka lavavalgustus on primitiivne.

Ed. Kleener.

KASARITSA JA RÕUGE SELTSIDE VASTASTIKUNE KÜLASKÄIK

Kasaritsa ja Rõuge tegelaskond korraldasid jõuluajal üksteise poole külaskäigu etenduse. Jõulu 1. pühal kanti Kasaritsas Kirepil Kaitseliidu Kasaritsa komp. korraldusel Rõuge tegelaskonna poolt ette B. Kangermani 3 v. näidend „Reedu-poiss ja Liisi“. Kasaritsa tegelased andsid Rõuge Naiskodukaitse korraldusel Rõuge algkoolis etenduse. Ettekandele tuli näidend „Ikka hilja“. Publik suhtus külaskäikudele väga sümpatiseerivalt.

V. T.

Toimetusele tulnud kirjandus.

Eidetütar ja taaditütar. J. Heimberg-Körreveski lasten. 3 v. Iluduskuninganna. A. Adsoni komöödia 3. v. Jälle on jõulud! B. Kangermani lastenäidend 1. v. Koidula. H. Murrik-Vuolijoe näidend 3. v. Kui põhjakaru ärkab. E. Posti komöödia 3 v. Kolmas tee. P. Bollmanni näidend 3 v. Liikuv riidevarn. Ell Undla jant 2 v. Praktilise väikelava tüüp. A. Tuurandi käsiraamat. Sigri-Migri I. Kogu naljaettekandeid. Vaese mehe ututall. A. Mälgu komöödia 4. v. Väimehed. Kr. Rutoffi komöödia 3 v.

Väikelavade mängukava

November-detsember 1932

HAANJA RAHVARAAMATUKOGU SELTS J. Leemetsa „Talupoegade president“. Kom. 3 v.	SAKA PERENAISTE SELTS O. Lutsu „Laul õnnest“. Dr. 3 v.
HARJU-JAANI HARIDUSSELTS P. Luide „Otsatalu õnneputus“. Kom. 3 v.	SAMLIKU-RAE HARIDUSSELTS J. Heimbergi „Eidetütar ja taaditütar“. Lasten. 3 v.
KADILA ALGKOOL B. Kangermani „Reedu-poiss ja Liisi“. Rhvt. 3 v.	SAUE TULETÖRJE ÜHING Kr. Rutoffi „Kivi“. Dr. 3 v.
KARKSI PÖLLUMEESTE SELTS M. Metsanurga „Haljal oksal“. Kom. 3 v.	SAUSTI ALGKOOL E. Hanseni „Laiskade kuningas“. Lasten. 3 v.
KARULA KARSK-SELTS „EHA“ A. Adsoni „Iluduskuninganna“. Kom. 3 v.	SELJA LAULU MÄNGU SELTS B. Kangermani „Kui jõuavad jõulud“. Lasten. 1 v.
KÄRDLA NOORTE ÜHING H. Visnapuu „Meie küla poisid“. Kom. 3 v.	SOMPA TULETÖRJE ÜHING Kr. Rutoffi „Kivi“. Dr. 3 v.
KÄRSTNA HARIDUSSELTS B. Kangermani „Jälle on jõulud“. Lasten. 1 v.	TALLINNA PRANTSUSE LÜTSEUM B. Kangermani „Kui jõuavad jõulud“. Lasten. 1 v.
KURTNA L. M. SELTS B. Kangermani „Elagem Eestile“. Lastenäid. 2. v.	TOILA NÄITERING H. Anto „Pärtli peremehe surm“. Dr. 4 v.
LINNAMÄE TULETÖRJE ÜHING K. Kaasiku „Kaluri tütar“. Laulumäng 3 v.	VAIMASTVERE TULETÖRJE ÜHING M. Metsanurga „Mässuvaim“ Näid. 3 v.
LASILA HARIDUSSELTS A. Adsoni „Iluduskuninganna“. Kom. 3 v.	VANA-ROOSA SPORDIKLUBI H. Raudsepa „Ants Andersoni unenägu“. Jant 2 v.
MÄO HARIDUSSELTS B. Kangermani „Reedu-poiss ja Liisi“. Rhvt. 3 v.	VARANGU TULETÖRJE ÜHING A. Kleiuse „Purjus laip“. Kom. 3 v.
NURSI TULETÖRJE ÜHING J. Metsa „Uniküla iludusvõistlus“. Farss 2 v.	VELTSA Ü. E. N. Ü. OSAKOND B. Kangermani „Mu meelen kuldne kodukotus“.
PENINGI VABAT. TULETÖRJE ÜHING Erna Linde „Veendund poissmehed“ Kom. 3 v.	VERGI TULETÖRJE ÜHING P. Luide „Meri on süüdi!“ Näidend 4 v.
POLLI Ü. E. N. Ü. OSAKOND Kõiv-Kangermani „Jorupera peremehed“. Kom. 3 v.	VIHASOO HARIDUSSELTS H. Anto „Pärtli peremehe surm“. Dr. 4 v.
PUHJA 6 KL. ALGKOOL E. Hanseni „Võitlus Põhjanõiaga“. Lasten. 3 v.	VÖHMUTA HARIDUSSELTS Kr. Rutoffi „Väimehed“. Kom. 3 v.
RÄPINA NAISSELTS Kitzberg-Simmi „Kosjasõit“. Op. 4 v.	VÖÖPSU RAHVARAAMATUKOGU SELTS K. Halme „Kändude ääres“. Dr. 3 v.
RUTIKVERE NOORTE RÜHM B. Kangermani „Diplomaatlik kosimine“. Op. 1 v.	

„Rahvanäitelava“ aastal 1933

üllatab oma rohkearvulist lugijaskonda nii mõnegi uuendusega. Vaatamata rasketele aegadele tahab ta sisult muutuda veelgi praktilisemaks, välimuselt ajakohaselt maitsekaks ja seejuures — hinnalt odavamaks!

Kõik tellimused

palume teha võimalikult kiirelt, kuna toimetusel valmis tellijaile terve rida väärtuslikke kingitusi.

Tellimused aadressil: „Rahvanäitelava“ toimetus, Vene t. 6. T. Mutsu Kirjastusäris, Tallinn. Telefon 445-94.